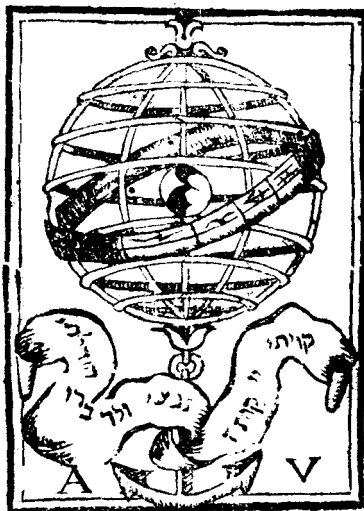

כבוד אלהים
להרב' הפלוסוף האלהי' ר' יוסף בן כבוד
החכם החסיד ר' שם טוב בן שם טוב זצ"ל

להרב' הפלוסוף האלהי ר' יוסף בן כבוד
החכם החסיד ר' שם טוב בן שם טוב זצ"ל

כִּנְשָׁרִים וְזֵאֵי וְזֵאֵי וְזֵאֵי : יִפְתָּ :

מחלפא בה יעלי אהר

נרפם פה פיררא העיר הגדולה ויהי מוארה בבית
בראברהם | אוסקי ינו סנת ט"ז נרחים

תחלת

דבר יי' בהיטע נפש עבדיו מעשה אנבעיתיו ויאמר
 יי' הן האדם הלא אשר ארח לחברה את החיה למינות
 ואת הבהמה למינה היה כאחד ממנו לדעת טוב ורע ועתה כי ישלח ידו
 לקחת לגלמיה חן ושכל טוב בעיניו המדיניים ואכל גם מעץ הדעת
 ומזימה בחקירת הדנוסים הגבוהים גם כי ירבה התבודדות ושיון בחייו
 העיוניים אחרי כלותו ומלאת לו שכעים סבה לא תהיה לו עדנה ישוב
 העפר אל הארץ כשהיה ובמה יתרצ' זה אל אדוניו לעלו כפסו אל האהים
 אשר נתנה האם בראשי הקדמות למודיות וקצת תולדות מוחתיות
 יתגשאל לאמר אני אמלך בטבעיות ובחלקיות הלכעבור משמני הארץ
 תהיה מושך מה זה מהרת למצוא בסודי הטבע פליאה וכי ארכולך ימי
 החקירה אם נגלו אליך סתרי המציאה וכי יקרה קץ צפור לפניך מה
 צמו ושם בנו המודיע מהותו כיתרע עלית למרום סכית חיל מוסכלות
 עלינוות הידעת כאמת מספרים ומי מדר בסעלו ארץ תבניתם או מי
 צרר בסלמת שכלו החלק האמתי מחלקי הסותר בחבונתם או מי הוא
 זה ואי זה הוא אם תכן את רוח המניע אות' גם לבו לא שכן כליל וכרא'
 אסמורו ברא' כל חיצות דור' פליאה בעצם הסמי' הים לו חלק ונחלה ואם
 באלה געלה בפסך התוכל לדעת כל הקורות אותך בהייתה למן היום אשר
 נתת לך להתענות ולחסוך מחסבות נמרצו ויכלת עמוד על אמתת צורתך
 הרברית אשר בה תתאר ותחסוך להסאר דבר אתה עמנו ונסמעה אשר
 הקרה יי' אליך לפניך בה דעת לא יושכל אפשרות סותרו ומי סלא
 יעמוד על מהות הדרוש איך יצייר מציגו ואשר לא יעמוד על עצמו איך
 ידע וולחו הגבוה מאתו ומה יקחך לך לסאל מה למעלה לעמוד בסוד
 קדושים רבה התחלת המורגשים רואי פני המלך יי' צבאות לכח נחשים
 היושבים אחרי ראשונה במלכות ארליים שרפים ותרסיסים מיום עשות
 יי' אלהים ארץ ושמים הנהגתם בנה בירם מי לא יירא מהיט אלהים
 ודבר איך להם עם אדם וכי תמלך בכל אות נפשו בחמלת יי' אותך
 ביריעת מציאות לבד מקצת נמצאים גבוהים אשר עמדו על זה המוספתים
 ההכרחיים התפאר בחזיון כי שם נגלו אליך האלהים והיה כאשר יביח
 יי' אליך לך מעמלך בחקירה יסאלך כןך לאמר הגדה לי מה משכרתך
 ומה תאמר בפסך בעליוני הדנוסים אשר הטעות בהם לגדל מעלתם ויקר
 תפארת גדולתם את רדפיהם יכסילו יכושו מאר כי לא השכילו והיה
 כי תקראנה מלחמה מלחמת הפעגות המקיימות כל אחד מהמחשבות

מהקבילות וישאך לכך לאמר דרוך כי השב תשיג והצל תציל אתה מלא
חכמה וכליל יופי אנה תנוס לעזרת תועי רוח אס ידעו כינה מה יעשה
אשר לא כמעשיך וכגבורת חמתך אס לקצורס כיצירה והמה הרבים ואס
לסבות הכרחיות אחדות היר וי תקצר מקושי עבמעט או ברכ לוי אלהינו
הרחמים והסליחות יסתבח הגומל לחייבים טובו
בעל כל אשר גמלנו פנים בפנים דבר וי אים
להצי כפשותינו מרד שחת ציוס הקנ ראינו
כי דבר אלהים את האד נחי אחרי מותו
אחרי נמכר באולה תהיה לו בזאת
התור יבא אל המנוח וא הנחלה
יתברך ויתרומ על כל ברכה
ותהלה : תס ונשלים
סבח לאל בודא עולם

כל חנקרא בשמי ולכבודי בראתיו

יצרתיו אף עשיתיו:

למה

סִהִיָּה כָּל הַנִּמְצָא מִחוּדָשׁ לִנְי מַצִּיאוֹת הַמַּצִּאוֹת אֲסֵר
לִנְי בַּעֲזָמוֹ וְהַמַּצִּאוֹת הַמּוֹסְכֵל אֲסֵר לִנְי כַּעֲשֵׂהוּ : וְהִיָּה
הַמַּצִּאוֹת הַמּוֹסְכֵל סִכָּה לַמַּצִּיאוֹת אֲסֵר לִנְי כַּעֲזָמוֹ עַל הַזֶּד שְׁזֶרֶת הַכֶּסֶף
אֲסֵר בְּנֶפֶשׁ הָאִוּוֹן סִכָּה לַמַּצִּיאוֹת מִחוּץ לַסִּכָּה וְהִיָּה שְׁלָמוֹת הַעֲשֵׂי כִּפִּי
מִהַשִּׁדְמָה וְיִתְיַחֵם אֶל אֲנֹתוֹ הַנִּימוֹס הָאוֹסְכֵל מִמֶּנּוּ וְהִיָּה הַנִּמְצָאִים כֻּלָּם
מוֹסְכֵלִים וּמַצִּיאוֹת אֲסֵר עֲנִיָּהִם יִסְתַּבַּח בְּצִיּוֹר אֶחָד פִּסְטוֹת כְּתָבִלִית
הַגִּישְׁטוֹת אֲסֵר אִין הַצִּיּוֹר הָהוּא בְּלִתִּי לִי לְבָדוֹ הוּא מְבוֹאֵר שְׁלָמוֹת כָּל
נִמְצָא וּמִדְרַגָּתוֹ כִּפִּי אֲסֵר יִדְמָה אֱלֹהוֹתוֹ הַמַּצִּאוֹת הַמּוֹסְכֵל הַמְּסֻבָּח אֲסֵר
כַּעֲשֵׂהוּ יִתְבָּרֵךְ בְּאוֹפֶן הַיּוֹתֵר שֶׁלֹּס חֲאִיפֶסֶד לִפִּי טַבְעוֹ וְזֶה אֲמַד כָּל הַנִּקְדָּר
בְּשָׁמִי יִרְנָה בְּזֶה כָּל הַנִּקְדָּר בְּשֵׁם אֱלֹהִים וְהוּא הַתְּרַמּוֹת הַנִּמְצָא אֶל הַמַּצִּיָּא
וְהַיִּיחָסוֹ אֱלֹוִיחָסֵם הַעֲשֵׂי אֶל הַצִּוְרָה הַמּוֹסְכֵלִית אֲסֵר בְּנֶפֶשׁ הַעֲנֹסָה כִּמוֹ
שֶׁהַנִּקְדָּר בְּשֵׁם זֹלַתָּהּ וְאֵל הַתְּיַחֲסוֹת וְהַתְּרַמּוֹת בְּאִהְבָה מִה בֵּין שְׁנֵיהֶם וְגַם
אֲמַד וּלְכַבּוּדִי בְּרָאִיתִי : יִרְנָה בִּי שְׁלָמוֹת כָּל נִמְצָא הוּא כִּפִּי מִה שִׁימְצָא בּוֹ
מִדְּמִיוֹן אֲנֹתוֹ הַמַּצִּאוֹת הַמְּסֻבָּח וְלִכֵּן הִיָּה תְּכָלִית הַנִּמְצָא סִיְתָדְמָה כִּפִּי
טַבְעִי אֶל אֲנֹתוֹ הַסִּדֵּר הַמּוֹסְכֵל וְנִימוֹס מְסֻבָּח לִפִּי טַבְעִי : וְלִכֵּן יִאֲמָרוּ
הַמַּעֲמָקִים כִּי הוּא יִסְתַּבַּח הַתְּכָלִית הָאֵלֶּהֶן לְכָל הַמַּצִּיאוֹ וְאֵל זֶה רִמּוֹ רִבִּי
מִשֶּׁה זֶל בְּסִדְק יֵב מִהַחֲלֵק הַגִּמְסָפֶר הַמּוֹר כֹּאֲסֵר בִּיאֵר כִּי לֹא יִמְצָא תְּכָלִי
אֶחָד לַמַּצִּיאוֹתוֹ זֹלַתִּי רִצְוֹנוֹ יִתְבָּרֵךְ רִמּוֹ בְּזֶה אֶל מִה סִרְמִזְנוֹ סֵאִין סֵס
תְּכָלִית אֶחָדוֹן זֹלַתִּי הַגַּעַת שְׁלָמוֹת הַתְּרַמּוֹת הַצִּוְרָה הַנִּמְצָא מִחוּץ אֶל אֲנֹתָהּ
הַצִּוְרָה הַמּוֹסְכֵלִית אֲסֵר הוּא כְּבוֹדֵא יִתְבָּרֵךְ אֲסֵר הוּא אֲמַתֶּת רִצְוֹנוֹ וְעַצְמוֹת
הָאֱלֹהִים אֶחָד סִהִיָּה הַסִּכָּה מִמֶּנּוּ יִתְבָּרֵךְ בְּפַעַל תְּמִיד וְהִיָּה הוּא הַמּוֹסְכֵל
מִכָּל הַפְּנִים אֶחָד שְׁלֹא קִנָּה אֲנֹתוֹ הַמּוֹסְכֵל כַּעֲבִין כְּסִכָּה אֲסֵר לִנְי כִּי הַמּוֹסְכֵל
מִמֶּנּוּ נִקְנָה מִהַזֹּלַת וְנִסְתַּלֵּם בּוֹ וּמַצִּייר עַצְמוֹ בְּצִיּוֹרֵנוּ זֹלַתִּינוּ וְנִיָּה יִתְעַלֶּה
הַעֲבִיין בְּהַפֶּךְ כִּי הַמַּצִּאוֹת עֲלֹל לְאֹתָהּ יִדְעָה וּבְצִיּוֹרֵנוּ עַצְמוֹ יִצִּי הַנִּמְצָאוֹת
כֻּלָּם יִתְבָּרֵךְ שְׁמוֹ : וְלִכֵּן בְּבִרְאוֹ אֱלֹוִי הַצִּוְרוֹת שִׁיּוֹרָאָה בְּהֵן כְּבוֹד יוֹצְרֵנוּ יִתֵּב
וְהִיָּה בְּכֹאֵן צִוְרוֹת מִחוּץ לְכָלִירִמּוֹנוֹ אֶל אֲנֹתָהּ הַצִּוְרָה אֲסֵר בַּעֲזָמוֹ יִסְתַּבַּח
כִּי הַכּוֹנֵה הָאֲחֵרוֹנָה הוּא הַנִּיָּע שְׁלָמוֹת לַהַתְּרַמּוֹת אֶל הַשֵּׁלֶם הָרִאשׁוֹן יִתְבָּרֵךְ
וְלִכֵּן כָּל אֲסֵר יִקְרָא זֶה הַשְׁלָמוֹת לַהַתְּרַמּוֹת אֶל אֲנֹתוֹ הַמַּצִּאוֹת הַמּוֹסְכֵל

המשוכח תתרכה מעלתו ויראה כבוד אותה הצורה היסודית ולזה אמר
הרב המורה באותו פרק יב' העמוק הנפלא כל נמצא אמנם כיון בו ע"ם
הנמצא ההוא אשר רמזו בו התכלית האחרון לכל נמצא הוא אמתת עצמו
במה הוא מסל' למציאות אשר לו נמצא הראשון יתברך אשר הוא התכלית
האחרון אשר בעבורו כל הנמצאות להתדמות לסלמותו ולקחת ממנו מה
שאיפשר ולזה התרכה הדר ויפיה הצור המלאכותית ככל אשר תדמה אל אות'
הצורה וסדר המלאכה המעלה אשר בפש הנגר החכ' האומץ ויראה כבודו
באופן יותר שלם בהראות סלמות הצורה מהנן וכמו שהאומץ האחד החכם
עם היותו אחר והמלאכה וסדר השלם אשר בו אחר יחדם צור' נבדלות קצת
יותר יקרות מקצת לפי הכנע החמר אל קבל רצונו כן הוא הענין בחלוק
האישי הנמצא הזה ויתחלפו החמרי' וההכנו' מאס' יגזר רצונו אשר הוא עצמו
אשר הוא התכלית האחרון לכל ישתבח : ובהיות זה כן הוא מכוון שכל
אשר יקרב הנמצא להקרא בשמו אשר הוא ימצא על סלמותו בהתדמית
אליו אס' בפשע אס' בבחירה יראה כבוד בראשו יתברך : ואמנם אמר
בראשית יצרתיו אף עזית וירצה בבריא' יתחדש הדבר במוחלט אחר
האין הגמור והיצירה בדברים אשר אחר התחדש חמדם נתחדשה צורחם
בעשייה בדברים אשר אחר התחדש צורתם יושלמו ויתקנו בדברים אשר
הם במדרגת השלמות האחרון כמו שהוא הענין באדם שהשלמות הראשון
בברא עמו אמנם האחרון לא ימצא ממנו בבריא' האנושית זילת' ההכנה
לא לבד ולזה יצטרך אל עשיה בהשתדלות : וראוי שלא ילקח מה שאמר
מהתיחסות והתדמות הנמצא אל הממציא מהרמיון והיחס האמתי : כי
בבר אמר יתברך ואל מי תדמיוני ואשיה אבל על שלא יהיה הסדר הנח
באמר על אותו סדר בשתוקף גמור ואל זה כוון יתברך באמרו ואשיה ולמה
שהיה כל נמצא משתוקק אל סלמותו והיה הסלמות ככל הדברים כשיש
מה שימצא להם מהראשון השלם האחד הפשוט אשר באותו הסוג אשר בו
ישוערה השלמות הנמצאים באותו האמר אחר סיתחיו' שימצא פשוט
אחר ראשון ככל מאמר ומאמר הוא השיעור והמדירה ליתר הדבר' אשר
באותו פס' והיה הראשון האחד הפשוט השלם בתכלית השלמות אשר
ממאמר העצם אשר הוא התחלה ליתר הנמצאים הנה הכוונ' יתברך באופן
שלא נמצא לבד אחר חלקו מהטוב והשלמות כי אס' כפי קרבתו ממנו ו
התדמיתו אליו באופן יותר שלם שאיפשר לפי טבעו והיה האדם מיוחד
המבין שאר הגמנאות וההוות הפסלות בראות בו כבוד קונו יתב' להיות

נקרא בשמו אשר נאמר לי כעשה אדם בצלמנו כדמותנו הוא מחווי סנכסוף
 נכספה וגם כלתה נפשו רוחו ונשמתו בטבע להשיג זה השלמת ויהי הצלחה
 אשר בעבורו נברא אחר שאי אפשר בולפי טבעו ימצא בתחילת היותו
 על תכלית שלמותו האחרון כי עיר פרא אדם יולד ולזה לא נאמר בו כי
 טוב כמעשה בראשית אחר שהטוב האמתי הוא ימצא הדבר על שלמותו
 האחרון אשר בעבורו נברא הבלתי נמצא לאדם בתחלת מציאותו הטבעי
 ולכן לא סרו עדת האנשים כלם הקודמים והמתאחרים לא יסורו מלדרוש
 תמיד לעמוד על אמתתו והתחלפו דעות כלם בגדרו קצתם שמוהו דברים
 נגלים בשמיים או מסיבים בשמיים וקצת דברי עיוניים וההמון מתחלטים
 באמתתו אל החבמים החוקרים ואנשי רתינו האל יתברך יאמרו כי הוא
 לעבוד אל האלהים כמו שאמרו בסוף גמדת קדושין : וכבר העמיקו קצת
 מחכמי ר' עיני האחרוני' לברר על הפלסופי אשר יאמרו כי השלמו האחרון
 הוא ציור המושכלות וכמו שאמר ר' רשד"סוף ספרו ספר הנפש אבל המאמ'
 בכח ה"ב העיוני יאמרו כי רתינו האלהות תמאן זה והשתדלו להקל מעלנו
 על משאת טענות בעלי ריבנו הפלסופים לארסטו החכם הראש דבר
 בזה הדרוש נחקר ממנו בספר המדות הנקרא ליוני ניקומכיה ולנצדריס
 אטיקס במאמר הראשון ובעשירי ממנו ולא ראיתי אחד מחכמי תורתנו
 החסידים הקדושים זלממי שהגיע אלינו דבריהם חקר עלינו בזה רצוני אם
 מה שביאר ארסטו במאמרו אלה מסכים עם מה שכוון אליו נותן תורתנו
 יתברך או לא ואם יחלוק על הכוונה אל יתברך התודיית הגה נשאר ראינו
 נספקות לא מופתים כי האמת בלתי חולקת על האמת כמו שזכר הוא בסוף
 ספר מליצה אבל האמת עוד לעצמו מסכים מכל הצדדין כמו שביאר גם
 הוא בראשון מספר המדות הנזכר וראוי אם כן להשתדל בהתרת אותם
 הספקות כי בהתרם תשלם האמת ויוסר המכשול מציני המעיינים לבנתו
 יתפתו אחר דבריו בהורות לפניהם דרך לא יהיו נכובים בארץ העיון
 ויהיה המקום המיוחד לזה הדרוש הוא אותו הספר וכבר ראיתי קצת
 מחכמינו מני הספקות המתחייבות להנחתם אלה קצתם מעצם הדת כמו
 שעתה הבזה אדוני אבי זל בתחלת ספר האמונות אשר לו כי הוא הוכיח אותם
 בזה מאד ואם היה שכוונתו זל היתה רצויה ומעשיו לשום שמים ואני אינני
 כחולק על רבו חלילה לי מיי ואף כי אחרי מותו אבל כמתבאר וחוקר
 על תכלית כוונתו וחכמתו עכ"ל הגה להיות הגנוח דאוי סיהיו בעלי הריב
 משותפים בקבול הדקדמן והאמת ההתחלית כמו שביאר הפלסוף בראשון

ספר השמע והיה שאלתם ההתחלות התנ"יות אשר בהם התוכח ארנו
אבי זל בספרו הנזכר בלתי מקובלות לבעלי רובו המתפלספים היונים
כבודו במקומו מונח הנה לא הסיב על דבריה ולא שר מעלינו תלוב מופתיה
אבל אבי לא אראה זה בעלם ממנו זל עם תכלית חכמתו בהפלת הולות
אבל מהגא התוכח עם החכמים הישראלים המאמינים תורת משה שכתב
שבעל פה והם המקבלים בהכרח אותם ההתחלות לפי סברתו וכן יראה
ומפסג מאמריו זל אבל בעבורם שלא הסתדל להביא טענותיהם ולכן לא
תתיר אותם : הנה הכריח אחד משני הדרכים ונשארו הפסקות ואולי
נשמך על מי שקדמו מחכמינו כמו הרב ר' חסדאי זל שהוא הסתדל להסד
הדמויים אשר בעבור יאמרו שתכלית המין האנושי הוא השכלת המוסכל
כמו שספר בספרו ספר אור זל : אמנם מה שנמצא לארסטו בזה הוא
בשני מאמריו אלה . ולא נמצא לאחר עמי שקדמוני יחלוק עליו בזה :
ולא סיחקור ממנו ומפני שבדרך הזמן נסלמו המלאכות והדרושים כי כל
אחד יש לו להוסיף במלאכתו במה שחסר ממנה וזלתי כפי יכולתו . והיה זה
הדרוש העמוק הנפלא חסר הדבור על אלה המאמרים . לכן ראיתי אבי
יוסף בן ההל' ר' שם טוב זל שם טוב זל עם הייתי דואה קונר דעתי לחקור
מזה בכל יכלתי . וראיתי שאעשה זה בסאביא תחלה סברת ארסטו בכתבו
על דרך הפרקים המפוזרים בכל מה שאמצא בספריו ובספרי מפרסיו
המזוירים דעתו ואכתוב בסוף כל פרק מאי זה ספר ומאי זה מאמר
לקחתי אותו ולא אטנה בכוונתי אבל במקום שלא אמצא פירו על דבריו
עה משאלי תלמיריו ויש בו עומק וספק אבי דבריו בלשונו ואלא אפרשהו
בדרך פי' על המלה כזה . ואחר שהסלי זה אשא ואתן על דבריו אם יחלוקו
על דתינו ואם לא יחלוק בדרך התרת אותם הפסקות אם נמצאו מולקיס
ותועלת זה המאמר ידוע בפסוקי הוא המודיע הטוב העליון אשר לאדם
והתכלית שבעבורו נכרא : והודיעה הזאת מדרכת האדם אל השגת
הדברים אשר בהם יושב זה השלמות ולזה היה תל סהכל פונים בו : ולמה
תהיה סלמות האדם האחרון אשר בעבורו נקרא בשמו זל יורה על כבודו
כבוד אלו יען כי ידמה אל ציורו המטכח באופן היותר שלם שאיפשר
לפי מעלת טבעו והי זה המאמר המודיע זה הטוב והשלמו האמשי אשר הוא
כבוד בוראנו קראתי את שמו כבוד אלו וככאן התבאר כמתנו וחלקי
הראשני ותועלתו ומה שידע עליו שמו וזהו מה שכלל אותו פתיח זה הספר
המאמר בטוב האדם העליון ובהגלתו האמתית ותכלי מניעתו :

פרק

ראוי לאדם שישתדל בהכרח הטוב העליון והתכלית האחרון
לאדם לפי שהידיעה בו מועילה מאד בנימוס האדם וארחו
לפי שכאשר יהיה התב לית כודע ויגבולו ויזוירו הפעולות אשר יביאו אליו
ואשר יעיקו ממנו כמו שקרה למורים בחצים שכאשר יעמידו לרס המטרה
לחץ לכנין אליה יהיה יותר ראוי לפגוש אותה ולא יחטיאה : וכך יהיה
הענין בבני אדם אל ידיעתם זה הטוב כי הוא מיישר ומתקן הפעלים
המביאים אליו . ולכן ראוי שנסתדל בידיעתו ושנבאר מה הוא ולא זה
מן החכמות ומן המלאכות מיוחס ארסטו כראשון מספר ניקומכיא :
ואף אם יהיה הטוב המיוחד באיש האחר אחד במין עם הטוב

פרק

המיוחד בכל אנשי המדינה וזה בשיהיה הטוב אשר ימצא
באיש המדיני אפשר מציאותו באיש המתבודד היחיד הנה נאמר שהטוב
המיוחד באיש האחר יהיה מציאותו באנשי המדינה יותר גדול ויותר שלם
וראוי סיבוקס לאנשי המדינה וכל שכן אם אי אפשר מציאות הטוב הנמצא
לאיש המדיני לאיש המתבודד שה' חיוכ בבקשתו יותר ראוי באותו מאמר

פרק

יחוייב סימא בכאן טוב עליון אליו ופנו סאר הטובות והוא
תכלית כל הרברים הנעשים ברצה בעבור עצמו ואינו ברצה
בעבור זולתו וזה הטוב והצלחה האדם והוא מסתפק בפסג ואין רצוני
סיסתפק האדם כי בעצמו יחירי ומנהגו מנהג האיש המתבודד בורח
מהחברה אבל רצוני שזה הטוב יסתפק בו האדם יגיע אליו בעמדו עם
זולתו כי האדם מדיני בטבע באותו מאמר :

פרק

למה שהיה האדם אחד מהנמצאות הטבעיות יחוייב סימי
לתכלית כגלגל אחר שכל נמצא טבעי יש לו תכלית בעבור
נמצא כפי מה שהתבאר בחכמה הטבעית כל שכן האדם אשר הוא היוצר
נכבד מהם ולמה שהיה האדם מהכרח מציאותו המדינה היה זה התכלית
אמנם יגיעו מזר שהוא חלק מדינה ורסר בפירושו למאמר השני מספר
הנהגת המדינה לאפלטון .

פרק

הכל מודים במציאות הטוב העליון ושהוא ההצלחה
והאנשים מתחלפים במהותו כי קצתם חשבו שהוא
התענוג הגשמי : וקצתם חשבו שהוא העושר . וקצתם חשבו שהוא
האדנות והכבוד . וקצתם חשבו שהוא העיץ ביצירה הכלולת המופסגו
וההדרגה בטוב הכלל אשר יחשבו שהוא נמצא כפי מה שהיתה סברת
אפלטון והחקירה על כל הדע אשר באמרו כזה הוא מות' אבל די להקד

מהרעית אשר יחשב שיש להם טעם וכביטו' אלה יתבאר בקלות בטול יתר
הרעית ארסטו בא' מהאטיקס :

פרק דברים נחשבים בהמייס כי הם נוחרים דרכי הבהמו' וחושבים
שהמאכל והמשתה התכלית האנוסי והבעלי חיים משותפים
אלינו בזה ואם היתה ההצלחה באלה הדברים הגשמיים היו החזירים ויתר
מזליחים כי הם יותר מענגים בזה באותו מאמר :

פרק באמת נאמר כי חוש המזנוש אשר בו נקח התענוגים הגשמיים
חרפה הוא לנו כי אינו לנו מזד שאנחנו אדם אבל מזד היווננו
כח משתתפים עמם ארסטו לממר הג' מספר האיטיקס :

פרק ובעבור שהיה ההצלחה והטוב עליון אינו דבר מבוקש בעבור
זולתו אבל כל הדברים בעבורו והיה הכבוד נדרש למען יאמינו
הרואים שהם בעלי מדות ולכן ירצו שיכבדו מן המעולים הוא גלוי כי
מעלת המדות יתר נכבדת מן הכבוד כי כל דבר נדרש מפני דבר אחר
אותו האחר הוא יותר אמתי במעלה וכבוד ממנו וגם כן כי ההצלחה ראוי
שיתמז' בפע' ההצלחה לא בזולתו והכבוד אי' פועל המכוב' אי' המכוב' או ראוי
שהיה זה המזליח מפני מה שפעל האחר גם כי הכבוד הוא קל והסוה
כי הוא ביד זולתו ואין ראוי שתהיה ההצלחה ותכלית האדם קל והסוה
אבל בקושי יותר ולכן יראה טעות מי שחשב שהכבוד והאדנות הוא הטוב
האנוסי בראשון מספר המדות :

פרק וגלוי מעניין העושר שהוא אינו מבוקש לעצמו אבל לזולתו
והוא להכין הדברים הכרחיים והנאותים בחיים וההצלחה
נדרשת תמיד לעצמותה וגם כן העושר חוז' מן העשיר וההצלחה דבקה אל
המזליח וגם כן העושר בקנה לפעמים בקרי והזדמן כאלו תחמר בירושה
או מציאה או סאר המקרים ונאבד גם כן בקרי והזדמן וההצלחה והטוב
האנוסי אין ראוי שתקנה בקרי ולא שתפסד בקרי אבל בבאירה ורצון
ולכן אין העושר ההצלחה באותו מאמר :

פרק אמר יוסף אלה חראיות העתקתי אותם מספר ארסטו אף על
פי שהוא לא אמר בזה הלשון אבל הם בכח דבריו כי מצאתי
הנחשאות מנובלות מה שהעתיק' רסד עס מה שהועתק מהלטי' אל
כאשר פרשתי אני הוא הנכון בדברי ארסטו ונאות לאמת וכבר חקר
רבינו סעדיה גאון זל בספר האמונות מכל הרע' אשר באמרו בזה הדור
ותבאר לו עס החקירה הפסד האמונות ההם וארסטו לא חקר יותר

מאלו מפני שנכטול אלה הג' דעות הנמצאים להמונ רוצה לומר התענוג
והכבוד והעושר יתבאר הפסד יתר הרעות וככאן דעת רביעי :

והוא לתקח העליוס ימים והוא דעת הצורות האפלטוניות וארסטו הסתיר
בכיוולתו השתרלות עמוק ומקומי היותר נאות הוא במה שאחר הטבע ושם
מנה כל השקלים המחייבים למי שמניח קבללים עומדים בעגמם חוץ לכל
מפני שהדעת ההוא מפורסם לא ראיחי להעתיק בכאן אותם המאמדים
בעל החכמה המדינית ישתתף עם בעל החכמה הטבעי בעיון
בזה המבוקש רוצה לומר בתכלית האנושי כי זה התכלית מצד

פרק

שהוא שלמות לגשם טבעי יעיון בו בחכמה הטבעית ויקים כינו וכן שאר
השלמויות אם מצאו לו שלמות יותר מאחר ומפני שהשלמויות האנוסיות לא
ימצא מהם מהטבע אלא ההכנות לבד והיה שאין בטבע שפוק סיגיע לנו או
אלו השלמויות כשלמות אבל יגיעו ברצון וכזריות מהשתרלות היה בעל
החכמה המדינית גם כן יעיון בו מזה הצד ׀ רסר בכיאריו במאמר השני
בספר הנהגת המדינה לאפלטון :

פרק

למה שהאדם מורכב מגוף נפש ומדרגת הגוף מדרג' החמר
והנפש מדרגת הצורה כמו שיתבאר בנפשו הנפש והחמר
מפני הצורה והצורה מפני פעולתה כי הנה שלמות האדם בתכליתו ימצ'
כפעולות המגיעות ממנו בלא שפק ׀ רסר באותו מאמר :

פרק

ענין ההצלחה יתבאר בשנבאר מהו פעל האדם וזה שכמו
שאנו רואים שהטוב בכל אחד מהעניינים המלאכותיים והטבעיים
ימצא בפעל מיוחד בענין מהם כמו כן ראוי שיהיה ענין הטוב הנמצא בפעל
האדם בייחוד רוצה לומר אשר ייחדה מאשר הוא אדם כמו שהשבח והגבו'
הנמצא ים במשורר מאשר הוא משורר הוא הקסיר כן השבח והגנות סימצ'
לאדם הוא בפעולתו המיוחדת מאשר הוא אדם בא' מהאיטיקס :

פרק

הפעולות הנמצאות באדם מהן פעולות מסותפס' לו ולזולתו מהנמצאות
הפסיטו והמורכב' והמסותפס' מפני מצורו מסותפס' מהן ומיוחד'
והן יגיע מצור מיוחד והד' שישתתף האד' עם הגשמי' הפסיטי' הן כח הנטייה
וזאת הצורה אינה נפש והדבר שבו ישתתף עם המורכבים הוא נפש
הגשמי' האלו צמחים וכל' והצמחים ישתתפו לנו בהזנה והגדול וינבדל
ימנו כבד אחר כמו שנבאר ואלנס אשר יתיחד האדם הוא הכח הדבר
התבדר בספר הנפש שזה שני חלקים עיוני ומעשי רוצה לומר בעיוני
והכח המשיג העניינים השכליים אשר אין מובא במציאותם לרצוננו כמו

ידיעתהם חס וכל זכאם וכלל החכמות העיוניות והמעשי הפונה אל הידיעה בדברים הם אל רצוננו כמו ההנהגה במעשינו והוא גלוי שהצורות המשותפות מדרגתם מן היוצאות מדרגת החומר מהצורה והאדם הוא מפני צורתו היוצאת במו שהוא העניין ככל נמצא לפי שבצורתו המיוחדת יפעל פעולותיו המיוחדות ובהוא מה שהוא וכשהוכחזה כן והוא תולית ההיסוס אמנם הוא בפעולותיו המיוחדות כן והם פעולות הרבוי הנהתכלו האדם והצלחתו אמנם הוא כשיהיו פעולותיו המיוחדות כן מגיעוה ממנו בתכלית הטוב והמעלה כי הטוב והרע בדבר אמנם ימצאו בסוג אחד מפעולותיו כי טוב הנגזר ורעוהו אמנם ימצאו בפעולותיו המיוחדות ולזה נאמר בגדר ההצלחה שהוא פעל לנפשו המדכרת כפי אשר תחייבהו המעלה ורסד נביאנו לספר הנהגת המדינה :

פרק לכל המינים פעל מיוחד ולאדם חס כן פעל מיוחד מצד שהוא אדם מן השקר שניח לנגרים ולאושכפים פעל מיוחד ולאדם אין לו פעל כמו שיש לחלקי האדם שהם היר והרגל ויתר האברים מעולו מיוחדו כן יש לאדם בכלל פעל מיוחד ואי אפשר שתהי פעולותיו המיוחדות הגדול ולא ההרגש כי זה ישתמש בו הצמחים וכל נשאר חס כן שהדבור הוא הפעל המיוחד לאדם מצד מה שהוא אדם ובו ימצא ההצלחה ופעולותיו ארסטו מה בניקומכיא :

פרק והדבור המיוחד באדם שני חלקים חלק שהוא מחשב ומתכונן רוצה לומר מסיבסופט על יוסר הנכונה ואל זה החלק ייוחס הדבור בעצם וראשונה וחלק שהוא נקשר וכפוף אל המחשיב והו המתעורר והנה יחס הדבור אל זה החלק מפני שהוא כפוף ונקשר אל הדבור ואל מה סיבוב השכל ובאלו השני חלקים מהנפש תמצא המעלה האנושית כאשר יפעלו הפעולות אשר תחייבם המעלה באותו מאמר :

פרק וידמה שיש לנפשו האדם טבעגלתי מדבר אלא שהוא משותף אל הדבור מצד מה והוא החלק התאונני הנקרא מתעורר וזה מפני שהוא מטה און אליו ועוסה מצותו ולכן יהולל הכובש אתיצרו : וכבר יראה שיש בנוסכע הפכי לדבור וימסכהו אל הפך הצד אשר ימסך אליו הדבור ויקד לנפשו בזה הענין כענין הרע באיברי סאנחנו כדל'הניע' לצד אחד והס יבא אל צד אחד ויה כעצמו הוא החלק אשר מדרכו שיטה בכנע לדבור ועושה מצותו וכו' היתה הנהגת המדיניות באותו מאמר :

פרק

המעלה תחלק אל פתי מעלות א' פתיחות אל החלק מהנפס-
אשר תיוחס אליו הדבור מההסבה בעצמות והמעלה הזאת
נקראת תבניות ומיני החכמה והדעת והתכונה והב' הנדיבות והיראת
סם והגבורה והיושר וזולתם והראיה לזה כי כשתארנו מרוח האדם לא
כאמר בו שהוא חכם או מנין אבל צדיק וישר ועביו ונדיב וזולתם כסוף
איתנו מאמר :

פרק

לפי שחלקי הנפס המדברת יותר מאחד היו המעלות יותר
מאחר ואחר שהתבאר שהיא שני חלקים עיונית ומעשית
הנה השלמיות מהם עיונים ומהם מעשיים בספר הנפס :

פרק

מפני שהיה החלק המתעורר מחלק הנפס והיה ממנו גם כן
סבב יתעורר באדם כפי מה שיחייבהו העיון ויקשר עמו
והיה גם כן מזה הזר מיוחס אל הדבור יהי השלמיות ג' מעלות עיוניות
ומעלות מדותיות ונעלות מעשיות וזה שני מינים מן לא יצטרך אל פעולתו
מחשבה נוספת כמו המלאכות ומין יצטרך אל מחשבה נוספת להמציאות
הכוללים בחמרים מיוחדים כפי איש איש כמו הרפואה היג השלמיות :
ד' עיוניות מדותיות מעלות מעשיות ומעלות מחשבות דל אשר יצטרכו אל
מחשבה נוספת ו' רשד בספר ההנהגה המדינית :

פרק

מציאות המעלות כלם באים אחר קשה המציאות מאד בסבב
מהאיטיקם :

פרק

מציאות הפחיתות כ' גם כן באים אחר דבר יוצא מן הטבע
ב' מהאיטיקם :

פרק

אלה השלמיות יחוייב שתהיה קצתם מפני קצת עד שהיה
בם שלמות ראשו דרום לעצמו וזולתם בעבורו כי היה הנמצא
האחר לו שלמות אחר במספר ו' רשד בספר ההנהגה :

פרק

המלאכות המעשיות הוכנו תחלה מפני ההכרח מפני החסרון
המסיבאת האדם במציאותו ואי אפשר מציאותו וזולתם כג'
מספר הנפס :

פרק

החלק העיוני אין מציאותו בעבור ההכרח אבל מצד היותר טוב
ומה שמציאותו מצד היותר טוב יות נבא' ממה שמציאותו מפני
ההכרח ולכן רוב מה שיראה זה החלק מן העיון רוצה לומר המעשי מפני
העיוני כה מספר ההנהגה :

פרק

המעלות המחשבות הנה הם מפני המלאכות ואחר שהמלאכות

המפני המעלות עיוניות מכאן שהמחשבות מפני העיוניות כספר
ההנהגה:

פרק כמו שהיו המעלות המעשיות מפני העיוניות בלאתו הצד
בעצמו היה ארון בטבע מי שהוכן לקבל החכמות העיוניות
על מי שהיה ביצירתו משתפק על המעלות המעשיות כספר ההנהגה:

פרק המעלות המדותיות מפני המושכלות העיוניות מפני שכבר
התבאר בחכמה האמצעית שההתעוררות והתשוקה שני מינים

מין יהיה מהדמיון ומין יהיה מהמחשבה והפכרה הנה ההתעוררות אשר
יחיה מהדמיון הוא בהכרח בלתי מיוחד באדם ואמנם הוא מיוחד אל
הכח הזה שהוא כח ולולס ההתעוררות אשר יהיה מהמחשבה והפכרה
הנה הוא מיוחד באדם ובמציאות ההתעוררות בזה התאר מיוחד אל האדם
ואין זה עלול המדותיות דבר זולת שיהיה זה החלק יתעורר אל מה שתשפוט
במציאותו המחשבה וכשיעור אשר תשפוט ובעת אשר תשפוט ומכאן שזה
הפעל אינו בדבר זולת החלק העיוני מהגשם וכיהיות זה כן יהיה זה החלק
אמנם יקנהו המעלה מן החלק המחשבי הנה החלק המחשבי הוא יותר
אנוני במעלה והיה הוא יותר נכבד ויותר נכבד וגם כן הנה זה החלק
ישתתף לנו בהרבה מהבחינה כמותית הנמצאת באריות ואמנם יהיה אנוני
מזה השכרה והמחשבה ומה שהוא הפכה כה יותר דבר בתאר מה הנה הוא
יותר ראוי בלאתו התאר וגם כן הנה כבר יראה בבאן מענין לו המעלות
שהאדם כס עובד זולתו משל זה השוני אמנם הוא מפני המעשים והיראת
האל מפני התעניגים המעיקים מהפעולות היפות והגבורה מפני הדברים
המזיקים והגדירות מפני המונות • ואלול החכמה הנ' הוא גלוי מעניינה
שהאדם אינו מוכן בה אל שיעבוד זולתו וגם כן אלו המעלות הם יותר
ראויות שיהיו היולביות מן החכמות העיוניות ויותר ראויות כשיצטרכו
בעמדת הגוף ולא אל הגוף לבד אבל גם אל הכלים והדברים אשר מחוץ
כמו שהדיבות יצטרך אל המונות בעבור שיפעל בס פעולות הדיבות
ובכח כן השנה כדי שיפעל השיוני • והגבור יצטרך אל הכח והעזר:

ואולם החכמות העיוניות הנה הם היותר חזקות שכדברים בנקי' מהחמר
עד שכבר יחשב כס שהן נזחיות בפנים מה • וכבר התבאר בזולת זה
המקום שמה שהיא יותר חזק הכרח לחמר הוא חיותר נכבד אבל זה המין
מהשלמות מדרגתו מהשלמות מדרגת ההנעה אשר לא יתכן הנעה התכלית
זולתם • ולזה יחשב בזה השלמות שהוא התכלית הרחוק והאחרון

לקורבתו מינו : הנה כבר התבאר מזה שהשלמות האנושיות ארבעה סוגים ושהם כלם תפני השלמות העיוניות וכי זה הצלחה האחרונה לאדם ותכליתו : וְרַסְד כְּפָרֶק הַזֶּה מֵהַמֵּאֲמָר הַכ' מֵאֲוֵרוֹ לִסְפֵּר הַנִּהְגֵּת הַמְדִּינָה לִאֲפִלְטוֹן :

פרק

שלמות המדות והוא שיהיו מדרגתם על תכלית מעלתם וזה אינו אלא הצעה לזולתו ואינו תכלית כוונה לעצמו כי המדות כלם אינן רק בין איש מהאנשים ושכבלי לזולתו שאם תעלה בלכך שאחד מכני אדם עומד לבד אין לו עסק עם אדם נמצאו כל מדותיו הטובות עומדות בטלית אין צורך להם ולא יגלימוהו בדבר אמנם יצטרך אליהם ויקבל תועלתם עם הזולת למ גפ' כד מהתב' מהמורה •

פרק

השלמות האמשי האמתי כשיגיעו לאדם המעלות השכליות רוצה לומר ציור המושכלות ללמוד מהן דעות אמתיים באלהות וזו היא התכלית האחרונה והיא משלמת האדם שלמות אמתי והוא לו לבד ובעבורי יזכה לקיימות הנצחי • וכה האדם אדם באותו מאמר •

פרק

דברים יחשבו שהשחוק הוא תכלית החיים וזה יראה שכלות • אמנם יראה כי השחוק מצד מהנאות כי הוא דומה למנוחה והמנוחה דרשה בעבור הפעל כי בני אדם אינן יכולין ליגע תמיד והן צריכין מנוחה והנה אין המנוחה לעצמה הנה אין המנוחה התכלית כי הוא גם בעבורו הפועל בעשירי מהמדות •

פרק

החיים המאוסים הם בשמחה אבל לא בשחוק והפעל המעולה הראוי שיהיה החלק היותר טוב שכאדם 'אבל' בשחוק כבר ישתמש כל איש בהמי ופחות זה הצלחה לא תנתן לאיש הבהמי והפחות אבל לאיש נבחר ומעולה באותו מאמר :

פרק

ההצלחה היא פעל לנפש הדברית כפי המעלה • הנה ראוי שיהיה מקינתר טוב והיותר טוב הוא הסכל : וכפי הטבע יראה כי הוא ראש ואדון כי הוא יסביל הדברים האלהיים ולכן הוא אלהי אומה דברים היותר אלהיים אשר בנו ופעולתו המיוחדת תהיה המעלה השלמה וההצלחה האחרונה והוא העיון ימצאו בזה סגולות ההצלחה כי זאת הפעולה רוצה לומר העיון בסכל יותר מעולה מפני שהפועל אותה והוא הסכל יתיר נבחר מכל הדברים אשר בנו : וסני כי אנחנו נוכח לעיין תמיד יותר מעשות כל דבר ולכן הוא יותר תמידית : ושלשי כי בה ימצא העונג השלם כי הוא היותר מעונג מיתר

הדברים אשר כפי המעלה בפעולות כי הוא גלוי כי ים בעונן החכמה
 תעבוגים נפלאים בטוהר ובהקיום • והעונג הזה יהיה לירדעו יותר מלדורסו
 והמבקשים החכמה רוצה לומר לחכמי יותר מלתלמידו כי הוא מספיק
 בעצמו וזה כי המעיין אינו צריך אל הדברים אשר צריך בעל המדות כי
 הנדבך יצטרך אל המזון הרב והגבור אל הכח והעזר והחכם לבדו מ
 יוכל לעיין וה' ירא' כי העיוני' לבריה ראוי לאהוב מצד עצמה כי היא נמסכת
 מצד עצמה ולא תדרוש דא ולא כן בטוהר הפעול' כי אנהנו דורסו אות' בעב'ו
 משכיתה ובעבור דבר אחר כי אנחנו נלחוס בעבור הביא השלום כי אין
 המלחמה הדרושה מצד עצמה כי בה רצוח ועסוק ובה משים עצמו בין
 האויבים בסכנה וכן יתר הפעולות מהמדינה בעבור דבר אחר אבל
 העיוני' לעצמה לבד והשכל נכדל מכל הדברים ומספיק בעצמו וכלתי עמל
 ויהיה לאדם אשר לו אורך ימים ארסונו במאמ' העסי מניקומ' ביה •

פרק

האדם נכחן בב' בחינות בחינת מצד הצטרפו אל מה שלמטה
 ממנו ובהמות כי הוא בח' ומזה הצד יחיה חיים בהמי' וימצא
 בו הפחיתות ונכחן מצד עצמו והוא הדבר ויחי חי' אינושי' וה' כאשר יפעל
 פעולות המעלה והשכל בהיותו צדיק וישר ונדיב וגבור וירא חטא וית' המד'ו
 והם כלם אינוסיו' נכחן מצד השתתפואל מה שלמעלה ממנו והוא מצד
 השכל האלקי אשר בו ויחיה חיים אלהיים והם חיי העיון באותו מאמר •

פרק

כמה שיוכדל פעולות האדם מהמורכב רוצה לומר מהחמר
 בזה תכדל פעולותיו מהפעל אשר כפי המעלה האחר' האנוסו'
 כי כפי ערך השכל האלקי אל האדם כן הן הדברים אשר הם כפי החיים
 האלהיים אל החיים האינשיים ויעשה בכל הדבר' כאלו אין בו מות וראוי
 שיעשה לחיות כפי היותו נבחר אשר בו כי אם קטון השיעור והנה בכח
 וביוקר יותר מאד יתעלה והשכל הוא אמתת עצמו והוא החלק היות' נכבד
 והיותר מיוחד אשר בו אם כן כלתי ראוי יהיה אם לא יבחר חיי עצמו •
 והחיים שהם כפי השכל הוא היותר טוב והיותר מצליח ומאופר באותו
 מאמר :

פרק

וההצלחה השנית והיא מעלת המדות כפי זאת יהיו פעולותיו
 אינוסיות בהם יצטרך אל הזולת והם חיי זולתו באופן זה
 והם אנל המורכב והם אינם נכדלים כמו שהוא השכל והחיים האלהיים
 העיונים וכלם יצטרכו אל הדברים אשר מחוץ במזון ליתן מתנו' וגם כלכל'
 להיות גבוה הנפשו ומסתפק וכל אשר יהיה האדם יתר גדול ויותר טוב

באלה החיים האנושיים אשר מן המדות יצטרף אל הטובות החיצוניות יותר מפני שההנלחה באלה ימצאו עם הקנין הנפשי והפועל שניהם בית' ולכן החיים האלה אינוניים ואם הם מאושרים אינם ההנלחה האחרונה אמנם הציור והעיון בשכל אלהי אינו צריך דבר מזה אלא מעט לאשואה נוסף כי יצטרך שיהיה בריא ויצטרך אל המלכום ואל מה שיאכל אכל נוסף לומר כי הריבוי בסבות החיצוניות יעיקו וימנעו ההנלחה האחרונה שה' העיון בשכל המתמיד כי המתעסק עם בני אדם וידוע להם ויבחר להם כפי המעלה יצטרך אל הטובות אשר מחוץ הדבר מהם אמר זה האלהי המתייחס המעיון לח יצטרך אל זה באותו מאמר:

פרק

אמר יוסף מה שהענתקתי מאלה המאמרים ממאמר העשירי מאש המדות לדרסטו העתקתי אותו כפי המוכן אלי מדבריו כי לא ראיתי להעתיק דבריו מלה במלה כי הוא עמוק קצר המליצה מאד אבל בכל בחי לא יאיתי מעצמות מלותיו אלא בהרחבת הלשון מעט באופן יובן לרבים מהמשכילים כי דבר ארסטו בכתבו מעטים ימצאו בהמעמינו מי סידע אותם מבלי פירוש סלא הביע אלי פי' זה המאמר התשיעי מבין דסוד ולא מזולתו ולכן פרשתי אותם באופן היותר קצר ויותר מכוון ממה שאפשר: וכשהדבר נעני להביא מאיתו המאמר שני פרקי כלסו' ארסטו עצמו מלה במלה כפי מה שהיעתק מהלטיין מפני שהפרק האחד מהם נפלא מצד החכמה והב' מצד האמונה ואחר כך אפרשם על דרך הפ' דוש על המלה:

פרק

אמנם שהאוסר השלם הוא פעולה עיונית זה יראה מאמר השכלים הנבדלים שנחשוב שהם שלמים ומאושרים אמנם מה הם הפעולות אשר נייחס אליהם רפי הראוי האם הנדקות ידנה דברי התולים כי הם אינם מחליפים ולא נותנים פקדונות וישאר הדבריו הנדומים להם ואינם גבוהים סובלים הדברים המבדלים והסבבות אשר הוא טוב ואם נרבים למייתנו כי אמנם זה בלתי ראוי היות להם מטב ע' אי דבר ואם אמנם מסתפקים זה דיני דבר כי היו להם תאוות רעות וכשנעבור על כל המדות יראה באמת כי כל אשר הם אצל המעשים הם רעות ובלתי ראויים לשכלים נבדלים אבל אמנם כלם יחסבו שהם חיים תמיד אם כן הם פועלים כי אין ראוי היות יסנים כמו שאומרים מהאכע' שהיה חי זמן ארוך והוא יסן בלתי פועל דבר ואם להם לא יפעלו המדות יותר ראוי לקסיר מהם העשייה לא נשאר בלתי העיון כי אמנם פעל האל הנבדל

שהאנוסר הוא העיון וכן אמנם בפעולות האינסיות אשר היא דומה לזו
היא היותר מאושרת אמנם האות על זה אשר לא ישתתפו שאר ב"ח באנוסר
כי הם בעדרים מזה אמנם האל והשכלים הנבדלים כל החיים מאושרים
אמנם בני אדם הם מאושרים כל עוד אשר יהיה להם קצת דומה לזה :
אמנם משאר ב"ח אין אחד מאנוסר כי כלל לא ישתתף בעיון : וכל אשר
יתפשט זה העיון יתפשט האנוסר וכל אשר יהיה בהם יותר זה העיון י
יהיו יותר מאושרים לא במקרה כי אם כפי העיון כי הוא בעצמו נכבד
ג"כ והיה האנוסר עיון מיוחד אלה הם תירק דבריו בעשירי מהחטיקס *

הפירוש

אמר יוסף ארסטורצה להשלים זה בהביאו על אמתתו
מופת אלהי יתבאר ממנו שההצלחה האחרונה אשר
קרא האנוסר הוא העיון וכן אמר אמנם שהאנוסר השלם היא פעולה עיוני
רמז בזה שהאנוסר ממנו כלתי שלם והוא מעלת המדות אשר ביאר בראש
ובסני נב' ו' וכו' מהספר ההוא ושיש הגה אנוסר והצלחה שלמה אשר
בעבודה כל הדברים והוא העיון ואמרו פעולה עיונית רמז שני דברים
הא' שהוא מיוחד לכהאלי אשר באדם אשר שאר הכחות בעבורו והוא
ב"ח הידיעה והכ' שלא תסתפק עם הידיעה לבד אבל כפעל העיון המתמיד
במנו שאמרו חכם וקורא בתורה ואמרו זה יראה מאשר השכלים הנבדלי
אשר נחשבו שהם מאושרים ושלמים כו' ירצה שאנחנו נעמוד על אמתת
ההצלחה האינסוית האמתית בשכדע מהו האנוסר המיוחד לשכלי הנבדלי
ו זה כאשר קבלנו שני דברים הא' שהשכלים הנבדלים מתוארים באנוסר
ושלמות ואל זה כוונן באמרו אשר נחשבו שהם שלמים ומאושרים וההקדמה
הזאת מכוננת מאד : ושנית כי להם פעל מה נזאת ההקדמה יבאר
ארסטורצה אחרית הפרק כשאמר שאין ראוי שיהיו ישנים בזולת פעלו
בטלים . וכשנעמוד על האנוסר אשר יהיה בשכלים מצד שהוא אנוסר נרע
האנוסר האנוסר לאדם מצד שהוא מאנוסר וכאשר נקבל גם כן שהשכל
האלי האנוסר הוא מהם ושהאדם משותף עמם ושהם מתוארים באנוסר
מצד שהם שכלים הנה האדם יתבאר הצלחתו והיותו מאנוסר ומהות האנוסר
בז' בסדרמה אל אמת האנוסר הנמצא בשכלים הנבדלים אשר מהם נחנכה
צורתו המשכלת כי כבר יחוייב סימנא בכל מאמר אחד פשוט הוא המדיר
ההסערה ליתר הדברי הנמצאים באותו מאמר כמו שיתבאר בתשיעי כמה
באשר הטבע זכעיון השכל והאנוסר יחוייב סימנא אחד פשוט הוא

חמרירה למאוסרים והוא האל יתברך ויסתנח סמו לעד המאוסר וכפי
קרכת המאוסרים מאותו האוסר יהיו מאוסרים וכאשר היה האדם מתואר
באוסר כפי קרכחו מאותו האוסר וכפי התרמותו אליו וקיה מאוסר .
ולמע'ת השכלים הנבדלים וקרכתם מהאוסר וההתחלה הראשונה יתברך
ושכאמצעותם היה זה השכל האלהי באדם אשר נעבורו נאמר נעסה אדם
בצלמנו כדמותנו : רצה לעיין באוסר אשר להם ולרמות להם אושר
ומעלת האיש האלהי ולכן באחרונה העמיק ארסטו והעלה זה האוסר עד
האל הנבדל ית' ומשם לקח ההתחלה והמקור במשפט הראשון בכל הרברו
אמנם אמר שכלים נבדלים כו' ירצה מניעי הגרמים השמימיים אמנם
קראם נבדלים מחמר וכבר עמד המופת עלינו במאמר הא' מספרו השמע
כי סם באמר כי המניע זאת התנועה היומית אינו גוף ולא כח כגוף מעירב
או כלתי מעורב אבל נקי ומופשט מעצמו ומכל גשמייות ואשיגו אמנם
א' : נבדלים כלסון רבים להורות כי הם רבים וזה מזה סביאר במאמר
היא ממשה סיחוייב ש' לכל גלגל ציור ומצייר מיוחד ויניעו ולכן הת
מספר המניעים כמספר התנועות ומספר התנועות השמימיות קיבל
מבעל חכמת הכוכבים אמנם אמר שכלים רצה כי אותם המניעים הם שכל
וזה יתבאר ממה שעמדנו עליו מחכמת הנפש וזה שכבר התבאר במאמר
הב' מספר הנפש השכל אינו דבר זולת מציאות הנורה פשוטה מהחמר
ואם היה מה שאינו בעצמו שכל והוא אלה הנורות היולאניות אשר נכאן
כאשר הופשטו שבו שכל אשר הוא מופשט מעצמו ואינו גשם ולא כח כו'
כלל יותר אמתו בשם שכל ואמרו אמנם מה הם הפעולות אשר ייחס איה'
ירצה והם מתוארים באוסר לפי פעולותיהם כי האוסר הוא כפעל המיוחד
כמו שנתבאר בראשון מזה הספר ולהם בהכרח פעל : והאדם מתואר
באוסר כפי קרכתו מהם אם כן כפי זה יתבאר אושר האדם האמתו :
ואגרו כפי הראוי ירצה לפי האמת כי בשותף השם כבר נאמר שהם
נדיבים ונדיקים וגבורי כח אבל לא נתאר אותם כזה לפי ידאנו וזהו
אמרו האם הצדקות יראה דבר התולים כי הם אינם מתחלפי ולא נותני
מתנוה וכ' ירצה ואי אפשר שנתארם בהצלחה באוסר וזה בחפוש המדות
וזה שנתחיל מהמדה והמעלה הגקראת ישרנות וצדקות ונאמר שהם
ישרים זה הכל ודבר התל כי היושר יפול בחלופי האדם יבמקח ובזמכר
וכנתינת הפקדונו וככלל במשא ומיזן האדם קצחם עם קצת' כמו שהתבאר
במניסי מזה הספר : והם אינם מחליפים ולא בעלי משא ומתן ואי' בעל

פקדן לכן אי איפשר שיתוארו בזאת המעלה . עוד אמר ואינם גבורים
 סובלים הדברים המבהילים והסכנו אשר הוא טוב זר אי איפשר שיתוארו
 בגבורים והוא אחת מהמעלות המדותיות כי הגבורה הוא הסכל על הנהיג
 והסכנות כשיהיה במקום הראוי והטוב כמו שיתבאר בפלים מזה הספר
 והם השכלים הנפרדים מהחמר אינם סובלים דבר מזה ולכן אינן גבורים
 ואמרו ואם נדיבים למי יתנו אמנם זה בלתי ראוי היום להם משבע ירצה
 ואינם מתוארים במעלת הנדיבות כי הנדיבות הוא נתינת הממון למי
 סראוי וכשיעור הראוי כמו שנתבאר בר מזה הספר ואחר שאין להם
 משבע אין למי שיתנו ואינם מתוארים בו . ואמרו ואם מסתפקים זה
 הטבע כבר כי אין ראיות רעות ירצה ואין מתוארים במעלת ההסתפקות
 יראת חטא יהיה האמצעות בתאוות הבשריות ושכירת הרעות מהם ואחר
 שאין להם השכל הנבדל תאוות רעת ולו יאכלו ואינן מתוארי באל' הפעול
 שהגשמיים זה הטבע כבר ודבר בלתי ראוי לייחס אליהם אבל כל אלה
 התארים והמעלות הם לבני שלמויות להיותנו גשמיים ויהיה בחקם חסרון
 להיותם מסוללים מגשם ויחזיקתם מצר עצמם וזהו אמרו וכשיעבור על כל
 המדות יראה באמת כי כל אשר הם אבל המעשים הם רעות ובלתי ראיות
 לסכלים הנבדלים : ואמרו אבל אמנם כלם יחשבו שהם חיים תמיד אם
 כן הם פועלים ירצה לאמת ההקדמה הראשונה אשר הניח והוא שלה פעל
 ועל כן ראוי לעמוד על אמתת פעולתם המיוחדת כי כן האוסר וההצלחה
 רוצה לומר בפעל המיוחד כמו שקדם ואמר כי כל האנשים ההמון
 והחכמים יחשבו שהשכלים הנבדלים חיים וכבר נאר מופת זה באמר
 הנרשם באות הלמד כמה שאחר הטבע וזה כי החיות תפולח על ההשגה
 ומדרגת החיים כפי מדרגת ההשגה ועל כן נאמר בספוג הימני שהוא
 חי מפני השגה חסרה הנמצאת אצלו והיא הסגת המשוש לבר כמו שהתבאר
 בספר החכאם כן מי שהוא מתואר בהשגה יותר שלמה לאין שיעור הוא
 יותר ראוי בשם חי ולזה הכירא יתברך מתואר כשהוא חי למעלה מחיות
 זולתי כפי ערך השגחתו להשגתם שאין שם יחס כלל והשכלים הקדושים
 אל יי יתקדשו בהבדלת גשמיים שהם עצמיהם נבדלים מהגשמיים והכחין
 והם צורות פשוטות בנפסם לא שגשמיים אלא שכל בענין במושכלית ההיו
 לאכיות ולכן הם משיגים השגה יותר מעולה מהשגת החושים ולזה היתה
 חיותם חיות יותר אמתית מהחיות אשר אצלנו וכבר רמז ארסטו כי האדם
 חי בכח השכל וראוי להחיותו בהשגה למעלה מזה הפרק אמנם אמרו

תמיד

תמיד למה שהם אצלנו נחמדים אמנם אמר יחסנו וכתחלת הפרק נחמנו
יורה על שאמונת זולתו מהנמצאים באלה העמוקות הוא דעת מחשבי
לא מופת וכבר התבאר בספר המופת הנכבדל בין המחשבה והידיעה :
ואמרו אם כן הם פועלים זר ואחר סיס להם חיים יש להם פעל כי הם
אינם יסכים ולא יתוארו בסינה והם אם כן הם חיים בפעל ויחוייב סיס
להם פעל והם מאושרים והאנוש או יהיה בפעולות המדות החשובות או
בפעל השכל והוא העיון ואי אפשר שיפעלו המדות כפי מה שהתבאר
הוא מחוייב שהם מעיינים תמיד כי ישכילו תמיד לא יתערכ עמדם כח
אבל הם פעל תמיד ואי אפשר שיעשו עשיית אחרת או פעולת המדות
זולתי העיון וזהו אמרו ואם לא יפעלו המדות יותר ראוי להסיר מהם
העשייה ירצה שאינם בעלי מלאכה כי כבר התבאר בזה המזהב שרמלאכל
מעולות בהם תפול זאת המלה רוצה לומר העשייה כפי מה שהתבאר שם
וביאר הנה שאחר שהם מאושרים ויסודר מהם פעל זה הפעל אינו המדות
כל שכן שאינם המלאכות עוד אמר כי פעל האל הנכבדל מהאנוש הוא העיון
רמז בזה אל מה שרמזנו כי כל הנמצאים קרבתם מהטוב והשלימו והמעלה
כפי קרבתם ממנו יתברך בפשיטות והתדמות כי הוא הפשוט בעצמים
והמשער אותם ואחר שפעל האל המאנוש הנכבדל מהחמר הוא העיון :
והיה האדם מאנוש כפי קרבתו והתדמותו אליו ראוי שתהיה פעולתו
המאנושית אשר בה ידמה אליו ית' העיון וזהו אמרו וכך אמנם בפעולות
האינוניות אשר היא רומה לזו היא היות מאנושית ירצה שהפעל האינושי
אשר תדמה אל פעל האל הנכבדל המאנוש הוא יותר מאנוש והוא העיון
המתמיד עוד אמר והאנוש על זה אשר לא ישתתפו שאר הבח באנוש כי
הם בעדרים מזהירנה והאות אשר פעל העיון הוא האנוש האמתי כי אנחנו
לא נתאר הבח באנוש שלא ימצא להם מכח העיון דבר ואם היה כבר ימצאו
אלוהים קצת מהמדות כמו הענוה והנדיבות וזולתם ואם היה יאמר אלוהים
מדית בשתוף השם מפני שהם אינם בבחירה אבל כבר ידמו אליו קצת
התרמית בפעולות ההם אמנם בשכל והוא הצורה הכלל מופשטת מהחמר
והמקרי לא ימצא להם דבר כלל ונכון לא יתוארו באנוש ולכן כל שיתפשט
העיון יתרכה האנוש ולכן השכלים הנכבדים מפני שהמושכל מהם נעלה
כי הם לא ישכילו מצד מה שלמטה מהם ותמיד תרצה הנלחמת מהאדם
וזהו אמרו אמנם אל השכלים הנכבדים כל החיים מאושרים ירצ' שחיותם
הוא השכל והעיון תמיד וכל אחד מדרגתו בחיות ונמצאות כפי מדרגתו

חשבתי ועיוני והאדם יתואר באנושר לא מפני הכח על ההשכלה כי כאל
 ובמלאכות אין כח אבל חיות והשגה בפעל אבל כאשר ימצא אליו פעל
 העיון וכל אשר יהיה יותר מתמידות כיותר דרוש יקר וכולל יהיה יותר
 מאנושר וזהו אמרו אמנם בני אדם הם מאנושרים כל עוד אשר יהיה להם
 קצת דומה לזה וראה חבמתו שלא יהיו מאנושרים מפני שימצא בהם כח
 השכל אבל במציאות הקנין ולא מציאות הקנין לבד רוצה לומר קני המושכל
 אבל בעיון הם כפעל כי בזה יודמה לשכלי הנבדלי ומפני הכח הזה כאשר
 יסיה על שלמותו באמר בצלמנו כרמותנו וראה עוד איך אמר כסיהיה
 להם קצת דומה רמז על מיעוט היחס בניהם עוד אמר וכאשר יתפשט
 זה העיון יתפשט האנושר וכל אשר יהיה בהם יותר זה העיון יהיו יותר
 מאנושרים ורצה בריבוי הידיעה ורצה בהתפשט ריבוי העיון המתמיד ועל
 האנושר הוא עיון מיוחד ולא עיון באי זה דבר יודמן אבל עיון דומ לעיון
 האל הנבדל והנבדלים ואמר לא במקרה כי אם כפי העיון אשר יהיה
 כפי עצמו נכבד ורצה שאעפ"י שביאר שהאנושר הוא עיון לא יהיה מאנושר
 כסיהיה זה העיון במקרה וכאי זה דבר שיודמן אב האנוש כפי העיון אם
 יהי כפי עצמו נכבד לל סיהי העיון בענייני יקרו ועיון אמתי ועל זה אמר על כן
 יהיה האנושר עיון מיוחד ורצה עיון בצורת המציאות וסתרי החכמה נאל זה
 רמז גם כן במה שאמר כי כל אשר יתפשט יהיה האנושר יותר רב ורצה
 סזה כי מדרגת האנושר כפי מדרגת העיון ביוקר הדרוש ואמתתו וריבוי
 ההתמדה

אמר יוסף

ועומק זה הפרק נכללונתו דרי אל הפרד גדול
 אי איפס לעמוד על אמתתו לא אחר העמידה
 על אמתת השכל וזה במאמר הגמספר הכסף וכמה שהתבאר מאו הסוד
 האל יות במאמ' הוא ממה שאחר הטבע ואני מקוה בל להביא פרקי באלה
 המאמרים יתבאר זה בהם אבל עתה אומר בקצור כי ראוי לשאול ראשו
 מה הוא העיון אשר ייוחס לאל ולשכלים וכי ייוחד לאל הנבדל כי הם לא
 ילמרו החכמו והידיעה בנמצאות כי הנעדר לא תפול בו העיון מאשר כבר
 יתבאר שיש לצננו סתו מציאו מצד אשר הם כהילי והוא המציאות המוחס
 ומציאו אינו כהילי והוא המושכל וזה התבא' כס' הנפש והתבא' כי המציאו
 המושכל שני מינים מין יקנה הידיעה מהמוחס והוא השכל ממנו ומין אחר
 והוא העיון בהפך שהמציאות המוחס עלול למושכל כמו שעשני עלול
 מהצורה שבנפש העושה הנושכלת ויהי האל הנבדל יתכרך הוא המציאות

המוסכל אחר אחרות גמון ה' יצחק השכלים יעדיפו קצתם על קצתם כפי
פשיטותם וציורם הנמצאות לא במה שהם נמצאות בחמרים אבל במה
שהם נמצאות באותו הפשיטות הראשון יתברך אם כן הראשון ית' הוא
אשר יצייר הנמצאות לא שקה הציור מצד הנמצאות אשר מחוץ אבל במה
שהם בו בציורו המשובח אשר לא יסתתק בו אחר ולזה בציורו עצמו ידע
הנמצאים והאישים כלם וזה הציור המשנכח לו תמיד והוא העיון שרמז
אליו ארסטו בזה המקום והשכלים הנפרדים עמוסי הנמצאות וסדרם
וינסדם לפי אותן הפשיטות והיחס שבינו וביניהם וזה הציור מתחלף
באין לפי התחלפותם וכמו שיש הנה צורה אחת תצויר במינים מתחלפי
כי היא תמצא בכתעין ובכח המדמה ובכח הזוכר ובכח הדברי ואלה
הנציאות מתחלפות במין עם היותה א' כן צורת הנמצאות הא' פשוט
יסתבך תצויר בצדדים מתחלפים ויעדיף ציורו ית' על ציורם על שהוא
יסתבך וייד כל הנציאות ואישי ופרטיו בציורו עצמו ולא יסדרך אל זולתו
לקנות היריעה וחכמתו אינה מוצאת בהם אבל הנמצאות נספעות ממנה
ואין שם צירוף אל הזולת והשכלים ההם עם היות לא יקו הידיעה מהדבר
אשר הם במדרגה למטה מהם יש להם צירוף אל מה שלמעלה ולא יכלול
עינם בעינו עד שאין שם יחס כלל והשכל האנוסי בעמדו על סודות
הנציאות מצד המופת ומצד הקבלה והנבואה בדברים שא' ויהיה מעיון
תמיד ה' כבד ידמה לאותם הנבדלים ולכן הושרשנו שתלמיד תורה כנגד
כלם ושארין מבטלן אותה למנוח מן המצות לא מעטוי המספר ומו שתורתו
אומנותו פטור מן התפלה כמו שאמרנו בא' ממסכ' שבת הנה על זה האופן
ראוי שיובן ענין ארסטו ויהיה זה הצעה עד שנגיע אל ביאור זה במאמרים
ובפרקים שנביא מאותה החכמה בעה ניש ככאן מקום שאלה והוא איך
אמר כי השכלים הנבדלים אין להם פעל זולת העיון וכבר התבאר במופת
במשה שהם ניעו הגרמים השמימי' וכבר סודר מהם פעל והם משפיעי
הנורו כלם אלן' סיבא ורמז ורכים מהפלוסופים ונפרט השכל הפועל אל
ולדעת' רסד הם יתנו השכל האנוסי ומה ענין ארסטו שאין להם פעל
ונאמר שיש לנבדל כ' מיני' מהפעולות הא' בכלי רל' שימצא גשם מוכן לקבל
דעונו כמו שנמצאו הגרמים השמימי' מוכני' בטבע פאי' לא כבדים ולא
קלי' כתמונת' שהיא כדורית' סקבלו התמלעה הסבוכית מהם והאחר פעל
בעצמו הנבדל מצד מה שהו' סכל והוא הציור והעו' שרמז ככאן ארסטו ובו
האופר אשר בו הפעל המיוחד לו והתגועה מחו' ג' לפי דעתו לעז' הציור

התשובה כמו שביאר במאמר זה במטה ה' העיני ככאן ואם כן הציור
והעיני הוא המיוחס אליהם ראשונה ואמנם הפעל המתחייב מהם הוא סני
כי הפעל המיוחד לשכל הוא הציור כמו שהתבאר בספ' הנפש ונרמז בכאן
וכבר איפשר שנעמוד מזה אשר אמרו ארסטו הנה סלא יתחייב שיהיה
האל הנבדל יתברך מניע לאחד מהגרמים השמימיים מפני מה שטען
רסר בפירוש למה שאחר הטבע שהוא אם היה הנה עלה אין הפעל לה
היה הטבע נבר פעל הטל נזה כי כבר התבאר בכאן שפעל האל הנבדל
המיוחד הוא העיני אשר הוא ציור הימצאות במציאות המשובח אשר להם
בו ולכן לא יהיה הנה עלה אין פעל לה אבל לה הפעל המתמיד המיוחד
וסרה השאלה התורית האומרת קודם שברא הקדוש ברוך הוא עולמו מה
היה עושה כי נאמר היה לו הפעל המיוחד אליו מזה שהוא האל הנבדל
והוא הציור בשכל אשר הוא אמתת עצמו ישתבח ויתרומם על כל ברכה
ותהלה : אמן

פרק

אמר יוסף ארסטו בעומק מליצתו זאת כלל בזה הדרוש ה'ג
דברים ואני אגידם לך אחת אחת : ראשונה שההצלחה
ראני שתמצא בפעולת הכח היותר נכבד ממנו שהוא השכל : סנית
סזה הכח האלהי בו יתערב האדם אל הדברים האלהיים ורמז בכאן מה
סביאר כג' מספר הנפש סזה הכח להיותו בלתי מעורב להיולי הוא נהדר
עושב נ' רסר החליט המאמר בפירושו למאמר ה' ממך שאחר הטבע
כי כל מעור' בהיולי ה' ממעור' בהיולי ואש' אינו מעור' להיולי כמו שה' השל
ההיולי ה' מבלתי מעור' בהיולי ולכן לא יצטר' ארסטו לפי דעתו שס להכני'
באלה ההיות אשר לבעלי נפש אשר בכאן התחלה שכלית זולתי נפש
האדם וכביאורו למאמ' ה' מספר הכח ומנה ממנו סזה הבעל נפש יצטרכו
אל הדבר זולת האיש המהות וזה דרוש עמוק אין אכחנו בדרכו אבל מה
סיוסכס שס מערת הפלסופים המשאיים סהכח הדברי מפעל שכל נבדל
וכזאת הצורה אשר תשיג הכללים הכדל עצמי מהמקריבה ידמה א אותס
השכלים דמיון מה וכתב רבינו משה זלכא מהמורה בזה הלסון וכאשר
יוחר האדם בענין שבו כסלא מאד מה שאין כן בדבר גלגל הירח והוא
ההסנה השכלים אשר לא ישתמש בה חוש ולא מעשה גוף ולא רגל ולא יד
דמה אותה להשגת הכורא אשר איננה ככלי ואס אינו דמיון באמת אבל
נראה מן הדעת חחלה ונאמר באדם מפני זה העיני רוצה לומר השכל
האנושי האלהי המדוכ כו שה' ככלס אלהים וכתמונתו לא סהסס יתברך

יהיה נזק ובעל תמונה פיר כאן : שלישי סכזה הכחיתערב האדם אל הדברים האלה ונמוז כזה אל השכלים הנכדלים ורצה בזה כפי ההתרמו כפי מה שעבר וירמוז כפי השגתי אותם אם השגת מציאותם זה דבר כבר עמדו עליו המופתים ההכרחיים בחכמה הטבעית והאל יתברך ואמנם השגת מהותם וכפרט השכל הפועל לפי דעת רסרד אמי בפירושו למאמר הג' מספר הגפס לארסטו ייער לחקור ממנו ולא נמצא אליו זאת החקירה אמנם המתפלספים תלמידיו כלם פמו זאת ההשגה אפשרית מלבד אבונצר וכבר ביאר החכם רבי לוי בן גרסוס מכני עמינו שההשגה הזאת נמנעת בטבעות רבות הכרחיות בראשון מספרו מלחמת יו' : הנה איך פיהיה המוכן מארסטו במקום הזה סזה הכח האלהית מאד ופכו יסיג הדברים האלהיים וסודות המציאות והשכלים הנכדלים והוא ראש ואדן בטבע על יותר הכחות כמו שהוא הענין בדברים האלהיים אשר הם מושגי פהם סרים ואדנים על יתר הדברים שהם מושגי יתר הכחות :

דביעית שהחיות האמתיות היא בזה כח כי היה החיות כפי ההשגה : ואחר סכזה הכח היא ההשגה החשוכה האליתכרך בו החיים האלהיים האמתיים וראו לאדם לבחור בחיי עצמו וכפרט בחיים המעולים האמתיים : חמסית כי יש בזה הכח האלהי ג' מדרגות האח' כשהוא בשלמותו הראשון אשר הוא בתכלית מציאותו טרס יגיעו לו המוסכלות כ' אחר קנין החכמה והמדע בעת אשר לא ישתמש במושכל וג' בעת העיון כמה סידעו והסתמשו בהשגה וכפעל העיון ושאלה המדרגות שלמיות קצתם אל קצתם וזה סקני המוסכלות שלמות לשכל אש' בקנין והו' השלמו' האחרון וכי ההנלח' האחרון לאדם והטוב העליון לו הוא זה הפעל רוצה לומר פעילות העיון בהתמדה באופן היוחר שלם שאיפשר וכי החי באלה החיים המחשכים העיוניים אינו חי חיים אינושיים אבל חי חיים אלהיים והו' המאוסר האלהי מאד כתב רמ' זל בפ' חלק א' במורה זה לשונו השכל אשר הפסיע הבורא על האדם והוא שלמותו האחריון הוא אשר הגיע לאדם קודם מרותו וכשכלו נאמר בו שהוא בצלם אלהים וכדמותו ובגללו דבר אתו וצוה חות' כמו שאמר ויצו יי אלהים על האדם ולא תהיה הצואה לבהיות אנומי שאין שכל לנער כאן רמז בזה שהאדם הוא כבר הגיע לשלמותו האחרון א אשר הוא שכל בפעל ומכני השכל הקוה לו בפעל נאמר לו סהנא בצלם אלהים ודמותו ובגללו הגיע לבכואה סידכר אתו והכבואה לא תהי' לבהמות ולא מי שהו' עם שלמותו הראבון והוא השכל בכח וכמו שאמר בפ' לב'

אהחלק ה' שאין הכרח שיכבד אדם כלתי הכס או שיכבד צפרדע וזה לשונו
 שם הכס יביא ליכבד למי שירצה אמנם לשלם המעולה בתכלית אצל
 השתאים מעמי הארץ אי אפשר זה אצלם רוצה לומר שיכבד אחד מהם
 אלא באפשרות חמור או צפרדע וכו' ולכן כאשר אמר והנבואה לא תהיה
 לבהמות ולא למי שאין שכל לו ירצה מי שהוא מעם הארץ והוא בהם בדמו
 אדם ולכן אמר ר' רשב בתחילתו לפירושו ולספר השמע כי כמו שיאמר
 שם אדם על המצוייר באכנים ועל האדם החי המדבר בשתיקה כן יאמר
 על החכם ועל מי שאינו חכם וכבר רמז זה הארסטו במקום הזה כשאמר
 כי בפעולת זה הכח הסכלי האלהי הם החיים האמתיים וחיי עצמו ושראו
 לבחור האדם בחיי עצמו קרא ההפגה העיונית עצמות האדם וחיי עצמו
 א"כ הכלתי מסיבאין לו עצמות הדבר לל האדם אשר בעבורו היה ואמר ר'
 רשב בפירוש לספר הנהגת המדינה כי כל דבר כשיפקד ממנו שלמותו
 אשר בעבורו נברא אין הכרח בין העדרו למציאותו • ששית סהוא
 הנכרח מחמור והסכלים הם בתכלית ההצלחה והאפשר והמעלה כל אחד לפי
 מדרגתו מפני שנמצא להם זה הפעל המתמיד לל ההסכלה והעיון בפעל
 וביאור זה כבר עבר מדברינו : שביעית סהאדם יהיה מאושר בהיו
 דומה לאושר הנכרח וכבר התבאר מדברינו בתחלת זה הספר כי האל ית'
 התכלית האחרונה לנמצאות וכי הנמצאות כיון בהם ענם הנמצא למה
 סהוא משל ודמות למציאותם המושכל המשובח אשר בו על שיתחסו לא
 על שישו חלילה ושהכוונה בזה היתה הגעת השלמות האל יתברך ושלמותו
 בסעורו ישתבח אדם על מדרגתו במציאות כפי מדרגתו ממנו ית' וכאשר
 היה הוא ישתבח בפעל תמיד ושכלו לו פעל הסכל והוא הפעולת הנמצאות
 כהפעולת עצמו תמיד כל הקרב הקרב אל מקדש יי' וסיה חיי אלהים וידמה
 אליו כפי סעורו בהפעל ההפעל והעיון תמיד כפי צורם נימוס הנמצא
 נסדרם וישרם כיד אלהים הטובה והיפה האדם מיוחד מיתר הנמצאים
 השפלים בזה הכח האלהי אשר לו כזאת ההפעל והידיעה התמידית אשר
 בעבורה נברא והוא תכלית שלמותו מסתרי המציאות כי החמר הראשון
 אשר הוא כמקביל לזוהי הראשונה ית' להיות נמצא זה פעל תמיד כיתן
 לא מקבל פעל לא מתפעל וז' ככח לא סר ממנו ההעדר דבק אליו מתפעל
 מקבל לא פועל ולא כותן בכחית היוותו חמר כמו שהתבאר מעניינו בראש
 מש השמע והנה להעדרו מהעדרו והשלמות ילכס ויפסיד וילבס עד שיקבל

הנזיר האנוסית האל ית' אשר תדמה בקנין החכמ' ובהסכל' ידעיון התמודי
למי שהוא סכל בפעל תמיד שהוא הנזיר יתברך כי התכלית הוא הגעת
השלמות ופירמה הנמצא אל המציאות בכל מה שאיפשר עד סיקר' איש האלה'
כי כל הנקד' בסמו' ולכבודו בראו ית' וכל מה שקדם מהנזיר' הנעשה והכנה
לזאת הנזיר' ולזה נבדל במעשה בראשית אחרי הכל והפלא העצום כי תחלת
מה שנבדל ממנו ישתבח היו הסכלים הנבדלים ואחרית מה שנבדל היה זה
הסכל האלהי כי מאתו יצאו ואליו הם שבים ולכן היו הנמצאים משתוקקו
בטבע כל אחד אל שלמותו בדמו' אל מציאותו המסובח בכל מה שאיפשר
ולזה תרון האכזב כאשר הושלכה באייר לרד' למטה לארץ לבקשה מציאות'
באופן היותה שלם שאיפשר לפי חוקה שזהו שלמות מציאותה במקומה
הראוי לה ולזה אמר הסלוםסוף בתחלת זה הספר ברושם הטוב זה לפינו
על כן הצינו אשר דברנו כי הטוב הוא אשר הכל יחאנו והפיל נכאז מלת
כל הכולל' כל נמצ' אשר יכסף ויפתוקק אל טובות' חס בטבעאס בבחיר'
כל א' לפי מעלת טבעו ולכן היה הואית נכסף מפאת כל ואל' זה הזוהרה
התור' באמו' אלנינו ואהבת את' י' איך אשר הוא ההכסף והתאוה להדמו' אינו
בעל כחמו' אס בסכל' ואס במעשה ושיהי' זה התכלי' כמו שהוא נכסף בטבע
נכסף בבחיר' על כל התכלי' בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאריך ובת' רמז'
בפ' שני' ח'א מהמורה זה לטונו וכאשר היה האדם על שלמות עניינו והוא
עס מחשבתו במושכליו אשר כאמר בו בעבורס ויתחסרהו מעט מאל'ס לא
היה לו כח להשתמש במפורסמות בשום פנים ולא להשיגם עכ' הזרה בזה
כי האדם הוא חי חיים עינייים ושהיה עס משכלותיו בפעל ולזה נאמר
בצלמנו שהוא ההשתמשות במושכל וזאת הפעולה היא התכלית האחרון
וההצלחה האחרונה ומרוכ' החבורותו ומחשבתו הטוהרה לא היה משיב
בעניינים המדיניים המפורסמים עד שחטא : שמינית שהאנוסר
וההצלחה אף גם זאת שהיא פעולה עיונית כמו שקדם לא תהיה איזה עיון
הזדמן אבל העיון אשר הוא כפי עצמו נכבד וככאן התבא' יסוד גדול והוא
כי למה שהי' האדם מאוסר כאשר ידמה קצת אל האנוסר הנבדל ויהי האל
ית' מאוסר כפי פעל העיון אשר לו אשר הוא השבתו עצמותו הנקי יתברך
היה האדם בתכלית האנוסר והמעלה כאשר יסוג אותו יתברך ביותר שלם
שבפנים שיושג אל הטבע האנוסי כי הציור המיוחד לעצמו לא ימצ' לזולתו
יתברך אבל בהתיחסות : והתבאר עוד מדברי אריסטו כי כל אשר תהיה
העיון יותר נכבד תהיה האנוסר יותר מתפשט ועולה ונעבור שהעיון בא ית'

הוא העיון היותר נעלה לאין סיעור כי היה יוקר העיון כפי יוקר הדרכים וכמו שהיה הוא יתברך היותר נעלה לאין סיעור יחס על זולתו היה העיון בו יותר נעלה ולכן היה זה תכלית האחרון לאדם :

תשעית כי ההצלחה על מדרגת ההשגה והעיון וכפי כוללותו והתפשטותו וכפיוקד הדיוט ולכן יש רחב גדול לזה האושר וכמו שהמדרגים כולם מושגי העיון ושלמותו השגתו אותם והעיון בהם וכמו שהיו הידיעות קצתם יותר חשוב מקצת המטל שהידיעה הטבעית נכבדת מהלמודית והאלהית מהאבעית כפי מה שהתבאר בזולת זה המקום לכן היה האושר קצתו יותר נעלה מקצתו וקצת האנשים יותר מאושרים מקצת :

עשירית שאל היו מושגים רבים במדרגת ההשגה או ההתחלה להשגת דרוש אחד אשר בו תחלת ההצלחה ההסקפה והידיעה האמתית באותם הידיעות כפי חומר נושאם נאותה ומכונה עם האושר ומפני שהיה האל הנבדל מושג מדרגיו ובני ית תכלית ההצלחה מי סרצה בהצלחה על השלמו ראו שירצה בידעת הנמצא ודרכי הנקבת כוראנו אחר כי הידיעה כוהוא התכלית האחרון ולזה אמר ע"ה וארעך למען אמצא חן בעיניך ואמר הודיעני נא את דרכיך ואמנם יתרון המעינים קצתם על קצתם בהשגתו יתברך כבר דבר בו רמ' זל בפרק מחא אשר אמר בפירוט הרבות כשנללנו ואחר זה אני אומ' כפי צורך מאמתת המציאות וכוללות הקפת חכמתם אחר שהוא הצורה הראשונה להם והתכלית והפעל וריבזה כמה שרמזנו :

אחר עשר שזה האושר והעיון איננו מחוייב שיהיה עם חכמה אבל יהיה בהתבודדות והפרדה מבני אדם ומהעסקים המדיניים ולכן היו החכמים דורסים המדרגות והמעורות והיה רבי שמעון בן יוחאי וכנח במערה כל שנה וס'ה אליהו מתבודד בהרים : וחכמי אומות העולם הרבו מאד לתאר תאר ההנהגה למיחד המתבודד המעיין האלהי : ואבוכבר בן טפל חכר ספר יקר נקרא חי בן יקטן לזה וכן אלציב חבר הנהגה מיחד ואמר בן רשד בסוף אגרת אפסרות הדבקות בן כבר התבאר בזאת החכמה שזה התכלית ימצא לאדם מזה היוותו חלק מרינה שהאדם הוא מדיני בטבע ושהאנשים בקשו הפרדה למה שהיו המדינות רשעות ומעיקות א ההצלחה והאנהיגים בהם רעים מכזים החכמה והידיעה וכבר רמז זה אפלטון בספרו בהנהגה וכתב רמזל בפנא הג' הכוונה אחר הגהגת הפס יתברך הוא ההמסר אליו ולשים המחשבה חשכלית בחשקו תמיד וזה יושלם על קרוב בבדירות וגהגדרות ומפני זה ירבה כל חסיד להתפרד ולהתבודד ולא

ולא יתחבר עם אדם רק לצורך הכרחי עד כאן : יב' מצואות
ההצלחה ימצא כל פסוק וכל סמחה כי השמחה כפי השגת הנאות ואין דבר
באות לשכל בהשגת האמת וערך השמחה בערך ההשגה וגודל המושג :
ולכן היתה ההשגה בו יתברך מענגת מאוד ולזה אמר ארסטו ב'א ממה
סאחר הטבע כי האל הנבדל מתואר בעונג ושמחה תמיד יב' סבאות
ההצלחה לא ימצא לאות היגיעה אבל מנוחה והוא דרוס כל הדברים ולכן
בוכל לעיון תמיד והוא מסתפקת כי לא תצטרך אל אדנות ואל עושר וסופע
אל שיהיה ממנו יעיק אותה עם שהכרח אל ההסתפקות וכבר חקרתי
ומצאתי בדברי ארסטו באלה הפרקים יב' מדות אלה אשר הקיפה בהם
מלצתו היקרה : ברוך שחלק מחכמתו לבשר ודם ונתן בזאת בלב איש
מחכמי אומות העולם : ויתרומם על כל ברכה ותהלה :

פרק

הפועל לפי השכל ואל זה מזמנותיו הוא מוכן נבחר וירא' שהוא
אהוב מאד לשי' כי אם אמנם קצת מחשבות האל הוא על דברת
בני האדם כמו שנראה באמת היה מן הראוי שיסמכוהם בדבר הנבחר
בס ואשר הוא דומה לאל יתברך והנה זהו השכל וראוי הוא כי האל יתברך
יגמול טוב לאוהביו השכל ומכבדין אותו כמו לאוהביו ולשום השגחתו עליה'
ולעשות טוב לאלה העושים טוב ויושר הנה אינו בלתי גלוי כי אלו הדבר'
ראויים לחכם ולכן הנה זה אהוב לאל מאד והנה זה אמנם כפי האמת
היותר מאושר : אלה הם תחף דבריו ובמאמר ה' מהאיטיקס :

הפירוש

אמר יוסף בזה הפרק באר ארסטו מציאות ההשגחה
האלהי באישי בני אדם המעשלים מהם ומפני שרוב
מתפלספי הזמן יבחיסו שיאמין ארסטו דבר זה העתקתי מלצתו מלה במל'
וכן אמר הפועל לפי השכל ואל זה מזמנותיו וכ' ירצה שהפועל הפעולות
אשר הם כפי מה סיחייבם השכל : ואל זה מזמנותיו רוצ' לומר שכל מחשבותיו
אל פעל השכל שהוא העיון והאיש הזה הוא מאושר אם במדות המעולות
אם במעולות שכליות : הנה הוא מוכן נבחר ויראה שהוא אהוב מאד לשי'
ירצה כי האהבה כפי הקורבה וההתדמנות וכאשר יקרב איש לפעול פעול'
השכל והוא מעיין בשכל האלהי אשר בו הוא קרוב אל האל הנבדל וירמה
חליו באופן היותר שלם שאיפשר בחקו ולכן אהוב לו מאד ותהיה אהבתו
כפי הקורבה וכאשר זכר זה רצה להסיר מכשול כפירת נמיחה בזמן
הכופרים האחרים האומרים כי לגדולת האל הנבדל לא יחפוכ ולא ידע

אלה איפי בני אדם ולא יסביח אל עביוניהם אבל שהם למקרה יפגע נכח
אמר כי אם אמנם קצת מחשבו האל הוא על דברת בני אדם כמו שכראח
באמת ירצה שאם האל ידע ויטביח על עביוני בני אדם כמו שהוא האמת
בעצמו אל שהוא ידע אותם ויטביח עליהם ראוי הם שהאנשים יסמחו בדבר
אשר הוא נכחד בם והוא הכח השכל אשר בעבורו הם מושגחים ויחזיקו
אותו אחר שבעבורו ימצאו חן וחסד לפניו ית' וכן הוא ראוי לאל יתברך
סיגמול טוב וחסד ויטביח לאנשים הבוחרים בכבוד החלק האלהי אשר
בהם אשר ידמה אותו החלק האלהי אליו ית' מצד מה נשיהיו אוהביו כי
האהבה לפי ההתרמות ושישים עיני השגחתו עליהם לטובה וזהו אמרו
היה ראוי שיסמחו הם וכו' עד ולשום השגחתו עליהם עוד אמר ולעשות
טוב לאלה העושים טוב ויושר ירצה כי ההשגחה האל יתברך אינ' מיוחדת
בבעלי הציון לבד אבל גם בעושי טוב והם בעלי המעשים המאוסים ואי'
הב' מקפח סכר כל בריה עוד אמר אינו בלתי גלוי כי אלה הדברי ראוי'
לחכם ירצה כי אינו נסתר ונעלם כי החכם מצד שהוא חכם יפעל פעולות
היושר והטוב ויכבד השכל האלהי בעיון המתמיד ולכן הוא מוכן וראוי
סיהיה אהוב למעלה ונחמד למטה ומגבה אמנם מה סימצא מהנקראים
חכמים מהפחיתות והעבירות אינם מכלל החכמים וכבר רמז זה ארסטו
בכאן וביאר אותה במאמר הז' מזה הספר וכבר נתן רשד במציאו החכמי
בעלי הרוע באחד מספר ההקדמה : וכפתיחתו לפירוש הארוך על המלה
לספר השמע . וכבר דבר בזה אבוחמר דבור נכון מספר מאזני המעשה
אשר לו יעיון משם עוד אמר ולכן הוא זה אהוב לאל מאד והנה זה אמנם
כפי האמת יותר מאושר וכמו שהיותר אהב אל האל אכיס הם יותר
מצליחים ומאושרים בעיני העם כל סכן היותו אהוב אל האל הנכבד שהוא
היותר מאושר בהחלט כפי האמת : ואם היה תחכם הוא יותר אהוב הנה
הוא יותר מאושר : וככאן הורה שזאת האהבה וההשגחה היא על מדרגו
וסהיותר אהוב הוא יותר מאושר והתבארו בזה הפירוש שרשים א' סהאל
הנכבד יודע ומטביח את בני האדם . הב' שהשגחתו במעולות עליונה הנ'
שהשגחתו בחכמים הנדריקים למעלה מהשגחתו בזלתם הד' שהאושר כפי
ההשגחה וההשגחה כפי המעלה והאושר : חמישי שהאושרים אהובים
אל האל יתברך מאד וראוי שתדע שזאת האהבה איננה האהבה אשר
זכר בגדה ב' מזה הספר כי אותה האהבה לא תפול אלא במתיחסים :
נפס אמר כי לא יהיה האדם אוהב לאלהיו ולא תפול כיניהם יחס האהבה

אבל זאת האהבה היא אהבת העשוי לעושהו ואהבת העושה'הדומ' לעשוי אליו
 ולכן אמרה התורה ואהבת את יי' אלהיך • ואמר אברהם אברהם וכל מה
 שדבר ארסטו בזה הפרק הוא כחות לסרשי התורה אלא שראוי לחקור מה
 הם המעשים שבעבורם יקרא מזליות לפי היריעה אשר תתאר את בעליה
 באוסד ומסוכח עליה וזאת חקירה בפני עצמה • אבל דבריו על דרך
 כללות באותים מאד וכבר מצאתי דברים מהפלוסופים יחסו סרה לארסטו
 שה' לא יאמין בהשגחה האיוסיו וכבר זכר זה רמז' בפ' מהאג ורבי אשר
 אתו • ואני מצאתי בדבריו אנה מסורס אמונתו בהשגחה וארסטו לא
 ינהג לדבר בהעברה אבל על אמתת סברתו כי לא מנעוהו הרגלודת ולכן
 לא יכרח מלהרס סרשי הדתות והגמוס'ים במה סיכא אליו עינו כפידוס
 לפי דעתו ואני חקרת' מ'יס מצאחי זה המאמר בכל ספריו ומאמריו ולא
 מצאתי ממנו מאמר חולק על זה ולא ידעתי מי הביא האומרים ליחס לו
 העדר ההשגחה באישים וכפרט במעולים וכאשר הגרלתי החקירה מצאתי
 כי מה שיחסכו מהעדר ידעתי וית' אליהם יעד' ההשגחה הזאת וארסטו לא
 אמר אלא שהבורא ית' לא ידע אלא לעצמו אבל מצד שצמנו הוא הסדור
 וההדרגה אשר לגמציאות במציאות יותר מסוכח ית' ידעאותם ולא יתחייב
 מזה אלא שלא ידעאותם מצד עצמוכמו סככאר בפרקי האלהותבה עס'הי'
 שנקצת מחכמי עמינו אמרו שלא ידע החלקים מצד פהם פרטיוס ועס' כל
 זה תהיה השגחה במעולים מצד הטבע האישי וראו לסתור ולבקש זה
 האמצע באופן לא יהרס קצתו את קצתו ומכעלי זה הדעת' לע' גרסוס
 בר' ממלחמות יי' : והיות' גובר על מחסכתי כזה שהס' לחס' העניין ממה
 שראו מדענותיו המפורסנוס בקדמות העולם וסהדברים כלס בדרך חי'
 בהתחייב המושכל מהסכל ולכן היתה ההשגחה בהתמדת המיניס מתחת
 הגלגל וסרה מהאנסים במה הם אישים כי לא יסתבה דבר מטבעו המיושב
 לפי דעתו בקדמות ולכן יחסו הדעת ההוא עס' שהוא לא דיכר בו בזולת זה
 המקום וצריך עיון וחקירה שאין אנחנו בדרכו ואדמה ע' המחסכ' הגובר'
 כי הדעת החמישי אשר יחסו הר' לעצמו באותו פרק יח' ואשר ביא' עניינו
 בפ'א מהאג מהמורה יסכים עס' דברי ארסטו הנה וצריך חקירה ועיון •

פרק

וכבר אפסר שנקח ממה שנמצא בנו מזאת התשוקה
 אל העיון ומציאות זאת ההכנה בנו על המוסכלות
 ראה על השארות הגשם וזה שאס' לא ימצא בהס' רשס בהצלחה האנושית

בהשארות השכל הוא מבואר שאין בהם תועלת כלל כי אם היה בהם תועלת
 היה בהכרח אם בהצלחה האינסופית אם בחיים גופיים כי אין ככאן צד
 סלישי ובהיות הענין כן הוא מבואר וזה שלא די שאין בהם תועלת בחיים
 הגופיים אבל ימצא ההסתדרלות בעניינם מעיק טוב החיים עד שכב' נמצא
 רוב המעיינים המסתדרים בקנין החכמה שלא יפנו אל ערבות אל החיים
 הגופיים ולא יקחו מענייניהם אפילו ההכרחי להם בשלמות ואם אמר
 אומר שהכח אל הסגת המוסכלות הגוסס בנולדותם התחלות המלאכות
 המעשיות אשר הם צריכות בתקון ענייני חיותנו ולזה נמצא בהם תועלת
 מזה הצד אמרנו לו שזה בלתי צורך מפני כי כבר תמצאנה מלאכות עיוניות
 אינם מכוונות לצד המעשה כלל וזה שאם הונח הענין כן תהייה המלאכה
 המעשיות יותר כבדות מן המלאכות העיוניות לפי שהם תכליתם וזה
 חלוק מה שנוצרו עליו כי אנחנו נמצא' אצל כל אדם שיש יתרון רב לחכמו
 העיונית על המעשיות ונמצא עצמנו שמחים במעט במה שנשיגהו מאלו
 המלאכות העיוניות יותר ממה שנשמח בהרוב שנשיגהו מהמלאכה המעשית
 ועוד שכבר ידמה שאין לערבות ולשמחה מה שנשיג מהחלק המעשי יחס
 אל השמחה והערבון אשר לנו בידעתנו במה שנשיג מהחלק העיוני ומוצאין
 הגבוע פס תסוקה בנו ערת האנשים אלו בעיני וכו' מתשוקתנו אל המעשה
 וזה כלו ממה שיורה שאין החלק העיוני כגד בעבור החלק המעשי :
 הלא בלב בפירושו לקצור ז' רשד לספר הנפש ונא' מספרו מלחמות השם
 אצל סענו על דעת ז' רשד במהות השכל ההולני .

פרק

אמר יוסף כל המעיינים אשר קראו נכספה וגם בלתי נפשם
 דעת אלה רוצה לומר אם ישאר אחד המות חלק מחלקי הנפש
 שזה הכח רוצה לומר השכלי הוא היותר נראה מעניינו זה להיותו בלתי
 ממוכן בחומר אבל לא מצאת אליו שייחד מופת בזה הדיוט בכל ספריו
 ולא גם כן שחקר ממנו לפי מה שהגיע אליו מדבריו בחכמה הטבעי ולא
 בחכמת האל יתברך ולא בחכמה המדינית אבל ז' רשד אמר שהו' יעד לחקור
 אם איפשר שנשיג השכלים הנפרדים אשר הם בעצמם שכל וכפרט השכל
 הפועל מהם ושהוא לא מצא אליו זאת החקירה והפלוסופים המשאייס
 אשר אחריהם הרבו לחקור מזה מספריהם היודעים ובאגרותיהם מפורסמים
 וכלם חשבו שביארו זה ההשארות באופתים נחתכים אבל בתנאים ידועים
 מלבד אבנצ'ר אל פרכי שהוא הכח מציאותו בפרסום מאמריו ובמאמר
 סקראו-שכל הורה בזה ההשארות ובה גם כן נחלקנו לרוב עיונס קצתם

פמואותו איפשר רחוק מאד וקצתם פמוהו הכרחי לעדת האנשים כלם
 וכן רשד עם כל אשר התפלסף אמר בסוף אגרת אפשרות הדבקות שזאת
 ההצלחה קשה מאד ושאי אפשר מציאותה אלא בדורו החשובים ובמדינת
 היקרות שימלך עליהם מלך חכם ויהיו פס קבוצים מעולים יעזרו קצתם
 אל קצתם מלבד המדינות הנמצאות היום ובדברים האלה אמר באגרותיו
 וזה האיש רוצה לומר רבי לוי הרבה לדבר בזה ועשה טענה אשר תשמע
 עניינה בפרק אשר לפני זה ואכי אין דעתי במקום הזה לחקור מעומק זה
 הדרוש חקירה מופתית ולא להעתיק סדרת האנשים בו אבל אראה לעיין
 אם יתחייב ממה שזכר ארסטו בספריו בתכלית האנושי ובהצלחתו וטובו
 העליון פיסאך נפשו אחריו אם לאו ונאמר כי כאשר יתבאר מדברי
 ארסטו שהאוסר השלם הוא עיין מיוחד מפני שזה הפעל הוא לחלק מן
 הנפש אשר בו האדם אדם והוא השכל וזה הפועל לו בעצם רוצה לומר
 מצד שהוא מדבר ותכלית כל דבר וטובו הוא בפעולה המיוחדת אם כן פעל
 העיון הוא טוב האדם והצלחתו המיוחדת וכמו ש המשורר הוא בפעולתו
 המיוחדת אשר הוא הסיר כן טוב האדם הוא בפעולתו המיוחדת שהוא
 הציור בשכל והעירוי גם כן מפני שזה הכח יתעבר לבדו האלזם ובו
 יסביל השכלים הנפרדים ולא הנבדל והיה זאת הפעולה יותר עליון משאר
 הפעולות וגם מצד שבה הד מן הציור והפעל ידמה לאל הנבדל המאוס
 ישתבח ולמלאכיו הקדושים אשר כלם יתוארו בהצלחה ובאופר והיה בזה
 האדם כח בא אליו מצד אדם אשר בעבורו הוא אדם הנה בסדרמה אליו
 בפעולתו והוא העיון כמו שהם מעיינים יהיה מצליח הצלחה עצומה יותר
 מהיותו מצליח בפעולות זהו מה שנתבאר מדברי ארסטו לבד ואמנם
 שלא יתחייב מזה שתהיה זאת ההצלחה לעולם אף אחר המות זה מבואר
 מאד מכח אלו הראיות אשר עשה וכמו שפעל הניבון הטוב הוא טוב הנמצא
 במשורר מצד שהוא משורר ולא יחייב מפני זה סיהיה נכחי או נפשי :
 כן טוב האדם מצד שהוא אדם הוא פעל הדיבור בעצמו אשר הוא העיון
 יהיה נכחי או נפשי לא יעשה במהות ההצלחה דבר הנצחיות או הכליון
 אבל היתה יותר עצומה אם היתה נשארית ואם היה מחייב מצד היות
 הצלחה שתהיה נשארת רוצ' לומר העיון לא היה פותק ממנו ארסטו בחבמה
 הזאת כי הוא עניין נפלא למדיניות ולמנהיג ולא ביתר חכמות הטבע וא'
 שאחריו ולכן הוא מבואר שלא כיון ארסטו שיתחייב פוז' ההצלחה העצומ'
 שהשאריות אחר המות ולא יתחייב משרשיו וכמו שהכבוד ית' נכחד מהתענו

הגשמיים כמו שביאר ארסטו כח' כניקומכיה כשלאמר שהנכחדים נחרו
להם הכבוד והבהמייים והגברגרים המאכל עם היות אין הכבוד נשאר אבל
בפסד כן הוא מאוסר וההצלחה האחרונה אשר ביאר במאמר ה' שהיא יות'
חסונה מכל הדברים ושהיא ההצלחה בהחלט ל' העיון בה אף גם זאת
שלא תשאר וכמו שהכבוד אין לו מבוא בהצלחת אלה החיים ל' בהשאר
אבל הוא מעיק אותם מאד כי אנחנו רואים דורשי הכבוד והסדר' יאבדג
הרבה ממה שיאות את אלה החיים ואין לו רושם בהשאר הנפש אבל הוא
נכבד בנפשו מהמאכל והמשתה והמטגל : כן הוא העניין בעיון בטבל
ושלמות החכמה כי הוא טוב בעצמו וכו' נדמה אל האל הנכדל ולקדושי
משרתיו עם היות שאין לו רושם באלה החיים ולא בהשאר ומפעולות
הכורה ישתבח להם אלה השפלות הנמצאות בתת להם צורות צורה אח'
צורה בהדרגה עד שיקבל היותר חסר מהנמצאות והוא ההיולי שלמו' אחר
שלמות עד שיגיע לקבל שלמות נפלא ידמה מצד מה לאל הנכדל והוא הצור'
האנושית הפועל העיון וכמו שחסר טבעו מלקבל זאת הצורה לנצח כן
חסר טבעו מלקבל צורה תפעל לנצח וכמו שהי יותר נכבד מהזן והזן
מהבלתי זן ואף גם זאת כי שניהם הווים ונפסדים וגם כי קצת מצמיחי
האילנות יתר ארובי הזמן מקצת החיים והחי המדבר יותר נכבד מהחי
הבלתי מדבר ואף כי שניהם הווים ונפסדים ואף גם זאת כי קצת הבח
ארוכי הזמן מהאדם : וכך החי המדבר השלם כחלק הדבור ממנו אשר
הוא החכם בחכמתו יותר שלם מהמדבר הבלתי חכם אעפ' שישארו זמן
סוה או שישאר הבלתי חכם כחכ' או יותר ממנו כן החכם המכתמש תמי
ומעיין מהחכמה יותר שלם מהחכם הבלתי מעיין ואף על פי שישאר
הבלתי מעיין יותר מהמעיין כי לא תבחן ההצלחה מצד ההשארות אבל
מצד טבע עצמותה וזה מבואר בנפשו * ומה שביאר ארסטו שהאדם
המעיין ידמה לשכלים הנכדלים אינו ראוי שיוכן שיחוייב היות העניין
לנצח כמו שהוא העניין בשכלים הנכדלים כי לא יחוייב היות הדמיון בכל
העניינים אבל ראוי שיהיה במה שאיפשר לזה וזהו מה שאמר כי האדם
מאוסר שיהיה קצת דומה בזה שהורה על מיעוט היחס כמו שפירשנו בפ'
דברי ארסטו : וכאשר התבאר זה הוא מבואר שלא יתחייב מזאת ההסכמ'
רונה לומר היות החכמה והעיון תכלית כל הדברים שתהיה בשארת אחר
המות ולא גם כן מפני שאין לה רושם בקנין אלה החיים הבהמייים שתמצא
לכח' אלה העניין בהפך שתהיה החיים האלה בעבורם ואינם בעבור

חיים אלה מציאות אלה החיים עמה הוא יותר טוב משוללותם ממנה
על זה האופן ראוי סיבן הענין מכוונת ארסטוהנה ועל זה האופן ראוי
סיבן הענין בעצמו : ואחר שתעמוד על זה בקלות יתבאר לך כלכל
טענת החכם ר' לוי בן גרסום וזה שהוא אמר שאם לא היה בקנין החכמה
רושם בהצלחה האינשי' אשר רצה בהשארות הנפש לא היה בקנין תועלת
גזה סקר מכאור ממה סקדס שהעיון וחכמה טוב בעצמו ישאר או לא ישאר
ומה שטען שהוא לא ימצא ממנה תועלת באלה החיים אם רצה בקנין
הממון והדברים ההכרחיים כמו שיראה מדריון דרך אבל לא יתחייב
מזה מה שרצה והוא כי כאשר לא ימצא ממנה תועלת באלו החיים או
בהשארות שהוא לטלה וזה מכאור פדריסת הכבוד באופן הראוי הוא
מצלה ממעלות הנפש כמו שאמר ארסטו ב' מספר המדות ודריסת הכבוד
לא יועיל באלה החיים ר' החיים הגופיים ולא בהשארות הנפש וכן החכמה
והעיון הנה הם טוב בעצמותם ומציאות אלו החיים הגופיים בעבור ואינם
בעבור אלה החיים ישאר מה שיסאר ואם רצה בענין אלה החיים שאין
הצלחה במציאות החכמה באלה החיים הוא שוא ודכ' כז כי באלה החיים
נהיה יותר מאושרים ומצליחים עם היותנו חכמים ומעיינים מהיותנו
סכלים והחכמה בעצמותה טוב ובעליה מאושר ומצליח ואף שלא יהיו לי
מהטובו החיצוני' הרבה מהמרבה מהם והוא סכל : וזה הוזן אשר אנחנו
חיים על פני האדמה נהיה יותר מצליחים ומעילים עם היותנו חכמים
מהיותנו מעמי הארץ מכלי בחינה אם נשאר לנצח בזאת ההצלחה או לא
נשאר ולכן אמר הפלוסוף בספר הנצחון שהחכמים יאמינו שהחכמה עם
ספלוה המחנה יותר ראוי מהסכלות עם גודל תמחנה ושהמון יאמינו
אלוף זה ולזה תרא' חולש' טענת זה האיש בטענתו על ד' דבר במהות הסכל
האינשי' בזאת הטענה הגרועה אמר מה שאמ' שאלה המושכלו אינם בעבור
המעש' ה' הוא צורך ולכן אמנם אל מול דבר מבהם' המחי' כי החיים בעבור'
ולא היות' בעבור' החי' הא' אבל החי' הא' חי' יות' עליונים כמו שזכר הפלוסוף
בעשירי מהמדות אשר קראם חיים אלהיים ולכן אמר שראוי לבחור אותם
ולשתרל בקניינם וכבר יצאנו ממ' שהיינו בנושכ' אליונאמר שלח התבא'
מכל מה שטען הפלוסוף שההצלחה האחרונ' לאדם הוא העיון שתהיה זאת
ההצלחה נצחית יסארת אחר מותנו אבל שאנו באלה החיים יותר מעילים
ומאושרים עם מציאותה אלכלנו מעם זולתה מהמעלות ואם היתה נצחית
ומחייבת ההשארות בעונג אליוני ערת המאמיני' הית' מדרגת' יותר עבומה

חאד לאין פיעור בעדך העגל תכלית אל הכלתי בעל תכלית שאין סם יחס
כלל ומפני שזאת התורה האל ית' אשר סם משה לבני ישראל היא משלמת
זה השלמות רוצה לומר ההשאר אחר המות בעונג לא ידומה אמתתו לאחר
ממנו כמו שנתפרסם מעניינה ונתאמת מצדיאותה והדבר אשר יביא אל
זה הנצחיות הערב העגלה הנפלא הוא אשר ראוי בשם ההצלחה אמתית אם
כן הוא מבואר שהדרכות בזאת התורה האל יתברך הוא ההצלחה האחרונה
והתבאר אם כן שזאת התורה היא הטוב העליון והתכלית האחרון לרדם
ומפני שההצלחה האמתית אי אפשר שיקבלו האנשים על דמיון אחד
אבל יראה שנקצתם הוכנו לעבוד זולתם ונקצתם הוכנו להיות אדונים כמו
שהוא הענין במדינה החשובה ואשר הם אדונים הם בעלי המעלות כמו
שהתבאר בספר הנהגת המדינות ואשר הם עיכרים הם בענין אנשי המעל'
גאנסי המעל' במוחל' הם מצליחי' בעלי התור' האל יתברך הזאת הוא מבואר
שמציאות האדם וכלליותו בארצותם לבנייהם הוא בענין זאת האומ' כמוחלס
אשר הם במדרגת הקליפה וישראל המצליחים במדרגת הפרי ומפני שאי
אפשר שתהיה דבר אחד מהפנות נבדלות שאם כן תהיה יחס הדבר אל
סבותיו יחס מקרי והמסל' שהכסף אשר נתהוה מהטבע ההוא במין זולת
מאשר נתהוה מהמלאכה • והיתה ההצלחה האנושית האחרונה הנשארת
מושגת בזאת התורה האל יתברך והיגדרכי הפלסופים זולת דרכי התורה
במין הוא מבואר שאי אפשר שתושג ההצלחה הזאת בדרך מדרגת הפלסוף
לא העיון ממכ' ול' המעש' ממכ' ואמכ' שדרכי הפלסוף זולת דרכי התיר' במין
ובמהות הוא מבואר מזה התכליות וזה כי האוכל כזית חלב במזיד נכרת
לפי התורה ואין בפלסופיא ובשכל האנושי דבר שיתחיי' ממנו זה והמסל'
האם מעל הכנים יזכה לעונג נצחי כמו שבא בקבלה למען ייטב לך לעולם
שכלו טוב למען יאריכוך ימים לעולם שכלו ארוך ואין בשכל האנושי המוס'
ובפלסופיא דבר שיתחייב ממנו זה התכלית וההצלחה הנפלאה מפני דבר
קטן כזה וכן בענין הרעות כי הכופ' בתחיי' המתי' אשר בא בקבל' שאין לו
חלק לעולם הבא לא יתחייב מהפלסופיא דבר כזה אבל הפלסופי מכחש
ההסכה כמו שזכר הפלסוף בספר הנייה והפסד אם כן הוא מבואר תכלית
הבאוד ששתי הדרכים נבדלים במין ובמהות: ולכן הוא מבואר שסתייהן
נבדלי' בתכלי' ולזה מה שאמרנו כי לא התחייב ממאמ' ארסטינה בעיון
החכמה הוא האפשר וההצלחה האנושית שתהיה
נשארת ולא עלה על לבו:

פרק

אמר יוסף ומפני שראו חכמי עמינו אשר עיינו בפלסופיא כי ההצלחה האחרונה היא בהשלמת האדם במעלות המדות וצמצום השכליות וראו מופת ארססנו שהמדון בעבור השכליות כמו שהתבאר נחשבו שהשגת ההשערות הוא בהצלחה וההצלחה התבארה בפלסופיא ושהתורה תיער יעור רוחני כמו שהתפרש מעניינה וקבלו שהמביא אל ההצלחה אי איפשר בדרכים מתחלפים במין וכמה יחשבו שדרכי התורה דרכי הפלסופיא אחרות במין ויתחלפו בענין הלמוד כיהתורה להיותה לרכים והם עמי הארץ אשר לא ידעו משפט המוסכל' ולא נתפרדו מהמוח היה מחוייב שתהיה לנוורה לאור כולל כל עדת האנשים והסתרים רמזים בה הפלסופיא למוד מסוגל למורגלים בהשגת הדברים הבולתי מנוארים בתחלת הדעת וכאשר ראו דוחק ההסכמה הזאת בניהם העמיקו סיהתו לחקור ולבקש אופן ההסכמה האמתית ביניהם עד שיהיו סודות התורה דרושים ודועים בפלסופיא ותהיה מרכבת יחזקאל אשר חוייבנו עליה ההסתר מאד ירועה לחכמי היונים והיסמעאלים וסיהיו מדות הפלסופיא מה שהתבאר בספר הזה המיוחס לארסטו הנקרא ניקומכיא הוא אשר כונן אל דרושיו יתברך בתורה ובמצוות עשה ולא תעשה מלבד קצתם שהיו להסיר אמונות נשחתות כבודא יתברך ונשכלים נפלו בזמן הקדום ההויה ונתבלבלו חכמי עמינו כביאור זאת ההסכמה ונחלקו עליה קצתם עשה שלום ביניהם בדרך מדרכי השלום וההסכמה וזולתו באופן אחר כאשר ישר בעיניו כי לא היה להם דרך אח' מונח בטבענו ילכו אבל אישכל הישר בעיניו יעשה : וכאשר רצה הקדוש ברוך הוא לזכות את ישראל ונתן בלב יריאיו החכמים האחרונים לבלתי שמוע אה האנשי האלה וכראש כל חזנות דרשנות תורה לרכים מהמונחים מהשכל קצתם בטענות ראויות וקצתם בטענות חלושות אטד המרכה ואחר הממעט כוונת לבם לשמים ומי שלא העמיק לדעת סברותם בסכנות מספריהם ואף גם זאת לבו נטוח ב' לא יוצא בשפתיו דבר כיוסכר פידוברי שקר : וקצתם עיינו בזה עיון חלוש וראשון ממי שהוכיח עליהם ממי שראינו דבריו הר' נסים ז"ל אשר הלעיב על מי שאמר שחכמת האלהות רונה לומר אשר קראה הפלסופים חכמה היא מעשה מרכבה ומעשה בראשית חכמ' הטבע אחר כן באו אנשים מתלמי דיו והחזיקו נאות ידו וכחכו מאמרים אשר בהם נתנו לאלהי ישראל כבוד • ויען וביען אין גם אחר ממי בהתפסנו מאמריו שידבר על מה שהתבאר מדרכי הפלסופיה באלה הפרקים אשר העתקתי

מספריו ראיתי אני לכתוב ידי לוי בהבדלת הסברא והמחלקת וסדר
ההקדמה המקובלת ואשר עליה הריב אחרי שאביא קצת פרקים מעולים
בזאת הכתיבה ונניח על דרך הפרטים המיוחדים מה שמבחינים בו שתי
הכתות יהי הולך תביאנו אל אריכות ואל תושפת כלתי מועיל :

פרק

וראוי שישראל השואל שאלה עמוקה ויאמר מהותו על החכמה
וזה צפני שהוא איננו רואה שיהיה נקבה מיריעתה טוב מה
ממיני הטוב שבאמצעותה ינליח האדם את דרכיו וזה שהיא איננה ממציא
סוס דבר ולא פעולתו מחרשק אתו ונאמר שדבר מוכרח הוא מעניין
החכמה שתהיה נכבדת בעצמותה ואעפ"י שאיננה פועלת סוס דבר וזה
מפני שהוא מיעלה מצד היותה שלמות אל חלק מחלקי הנפש וכל מה שהג'
שלמות אל חלק מחלקי הנפש הוא מעלה ועוד שהרי היא פועלת את
ההצלחה לא כשהיה היא דבר זולת ההצלחה אבל שההשגחה לבד הוא
עיון ההצלחה אחר שאינה נרצית בעבור זולתה • כי זה הוא תאר ההצלחה
ועניינה רוצה לומר שהיא נרצית לעצמה וזולתה בעבורה ארסטו בנאמר
השטי מספר המדות :

פרק

רבים חשבו כי הידיעה בדברים המדיניים בתכלית מ
מהמעלה וזה סקר אל אם כן נאמין שהאדם הוא יותר מעולה
מכל מה שבעולם ואם יאצאו בכאן דברים יותר מעולים מן האדם
הנה הידיעה בדברים ההם ושם שכל בעניינם הוא דבר המעולה בתכלית
באותו מן אמר :

פרק

וכבר ימצאו הנה דבריו אלו שה' יות' מעולה מן האדם כמו הדבר
שהם התחלות והם יסוד העולם וקיומו וכאשר היה הדבר
כמו שהנח אם כן יריעת הדברים האלה על שלמות היא החכמה והידיעה
ארסטו באותו מאמר :

פרק

כמו שהרעב והצמא הרקע לבין ורקות יקרה לו כן הסכלות
והעדר הידיעה הרקע לנפשו ורקות להוכחות זה כן הנה פני
אנשים יתמלאו והם אשר יקחו המזון והם אשר יקחו הידיעה והמלני
האמתי אמנם הוא בדבר אשר הנא יותר נכבד מציאותו והוא הדב' אשר הוא
יותר רב מציאותו ויותר רב אמתותו והדברים אמנם יעריפו כזה הענין
כפי קרבתם ורחקם מהדברים הנצחיים האמתי המציאות החמירי ח
הנשארית ות' שזהבן הנה הדבר אשר בו יתמלאו הנפשות הוא יותר רב
אמתות מהדב' אשר בו ימלא הבין אחר שהית' הנפש קרובה מעצמותה יותר

מהנוף וכפרט אם היה מושג מושג נצחי וכסיהיה המלוי רציני ההשגה בכל ערכ הוא אשר ישיג מה שהוא יותר אחתי ויותר נבחר בעצמו וית מת ויר ההשגות הוא בהכרח יותר נבחר ערכות : וכן ענין תענוג הסכל עם שאר התענוגים כי התענוג מהם מהידי ההפסד למה שיתעורב בס מההשגות ותענוג הסכל אין לו הפך אבל אם שיהיה נצחי או שיפסד הוא לסוגנו המתחדש עליו : אפלטון בספר הנהגת המדינה : וכתבך רשד עלינו נחיי הוא מאמר מופתי

פרק רוב תענוגי הסכל הנה אמנם יסובנו יותר טובים בעשיית הסכל אותם ומה שהיה הסכה בהיות דבר בעניין היותר טוב הנה הוא יותר נבחר נבחרות זה כן הנה השופט הוא אשר ישיג כל התענוגים על יותר טוב מה שיהיה אפלטון באותו מאמר :

פרק לפי שהחכמה ייחד אותה שהיא תודיע הסכנות הקצוניות אשר לכל נמצא מתאחר גיהיה התכלית הקצני אשר בעבורו הניית האדם היא ההצלחה והתכלית הוא אחד מהסכנות הנה החכמה א"כ היא אשר תעמיד על הדבר אשר הוא ההצלחה באמתית : אכוננר בפרקים שלו בחכמת המדות :

פרק החכמה למה שהיתה היא לכדה תודיע הא' ראשון אשר ממנו נקנו שאר הנמצאות המעלה והשלמות ותודיע איך היושעו ממנו וכמה הוא שיעור מה שהגיע לכל אחד מחלק שלמות והיה האדם אחד מהנמצאות אשר קנו השלמות מהאחר הראשון הנה היא אם כן תודיע היותר מעולה ששלמות אשר קנה איתו האדם מן הראשון וזהו ההצלחה הנה החכמה א"כ היא אשר תעמיד על ההצלחה באמתות אכוננר באותו מאמר .

פרק אמר יוסף אי איפסר שיחלוק על מופתי ארסטו שביאר שתכלית האנושי האחרון הוא העיון המיוחד לא א' מב' אנשים אם סכל והוא אשר הרגים בזה הרגש חלוש ולא צייר אותו שכלי אבל בדמו מחכה לזא מדרג' שתהי אצלו מופת כמו שהו' הענין בעצמו ואם איש עקש דורס בצנח ותגבורת הדנו אשר סבתו אם ההרגל אם שה' יחשנו כן הגדל למה שהורגל עלינו וא' כן : ולאחר שבארתי שהתרגל הא' ית תודתי הקדוש' הי' אשר תורגם ההצלח' על דרך האמ' אכוננר כן שני דבריו אם שתהי התורה וחכמתה יכונו ענין אחד כמות כמו שקבלו קצת מהנקד' אים חכמינו ויהי' בזה סתירה לרש

האלהית ככללה לפימה שאמשוב: עם סיתחייב לזה האופן מהם במ'טולים
רבים ונכויות לא יסופקו אם שנכחיס מופתי ארסטו הנה ובכח הזרוע
נבריה לשכלנו לבלתי יתפתה אחרי זאת: ולקיות האמונה הדבר היותר
חסוכ ונעלה ל'אין' שיעור ממה שאיפשר שידומה אין ראוי שנקבל שהיא
תחלוק על האנושכלות הראשונות ולדברים המתחייבים מהם חיוכ הכרחי
כמו שבארתי זה בפירושי לאגרת ק' פרופינו ולכן ראוי שניעין אנחנו בזה
ואולי זה הוא אשר הביע לקדמותינו לחשוב בששת הדרכים אחרים בצורה
והתכלית: וכאמר שההקדמה האומרת שיש לאדם תכלית בעבורו היה
מיוחד אלינו מצד שהוא אדם יסכימו עליה הפלוסופים והתורה ואמנם שזה
התכלית ראוי שימצא לצורה כבר עמדו עליו המופתים ההכרחיים בשני
מספר השמע הטבעי וההקדמה האומרת שצורתו המשלמת אמתתו מצד
שהוא אדם הוא הדבור וכח על ההשכלה הוא דבר מבורר בנפשו ואמנם
שלמותו הוא בפעולות הנבחרות המתחייבות מזאת הצורה כמו שהוא הענין
בכל הדברים אי איפשר שנחלוק על זה בדבור הפנימי ושההפעל ממנו
ראשון ועצמי והוא העיון וההשג' וממנו שנית והוא הסבת הענייני' הנאות
אלינו והאנוכיס ועשות אותם ושזאת החלוקה הכרחית למי שיבין הגבולים
האלה אי איפשר הבחשתו האופן מן האופנים אם כן הוא מחייב שנקבל
מהם שהאנוש האנושי וההצלח' ותכליתו אם בעבורו היה הוא שתיה' המעלה
רונה לומר שימצא בו תוארי המעשים בענין היותר טוב ובכח שיהיה:
תארי החכמה והתמדת העיון באופן שלם מאד • וכאשר היה זה כן איך
הענין בזה מי יתן וארע ונאמר כי כאשר נעין במה סיתחייב מן התורה
הנה לא תכחיש זה מצד מה וזה שהיא כבר צותה על המעשים ולכן אמר
לא יאוש ספר התורה הזה מפיו והגית בו יומם ולילה למען תשמרו לעשות
בכל הכתוב בו כי אז תצליח את דרכיך • הנה נראה בזה שעשי' המעשים
הם והבריה מהפעולות המקולקלות כבר תהכה ההצלחה ואמנם שיש
בתורה חלק נקרא עיוני אינו נתלה במעשה כלל ושהוא תכלית המעשים
הוא מבורר מצד עצמותו ומצד מה שקבילתן חכמינו הקדושים העיון עד
שאמר תלמוד תורה כנגד כלם יעשה בו פטור מכל האצות זולתי יחידי
המספר אשר יחוייבו אל הגדלתם על העיון אבל לסבה תוריית כמו
שהתבאר במקומו: ואהר שהעניין פטור מכל האצות הוא מחייב שהם
בעבורו ולא היה הוא בעבורם ולכן היה האושר עיון מיוחד וכבר יראה
גם כן שלא רצת' התורה ביריעה לבד אבל גם בהשתמשות החכמה בעיון

בפעל ולזה אמרו חכמינו קדושינו ויהי מילי כגון רבי שמעון בן יוחאי
והביריו שתורתם אומנותם אבל אחריני לא הנה כי רבי שמעון הקדוש
המאוסר עליו השלום אשר היה מתיחד במערה וקיה חי חיים אלהיים
מתבודד משיב סרור הנמצאות מעיין בהתמדה לאותו פטרו מן התפלה
כמו שביארנו בא' ובשני ממסכת סכת וכאשר היה זה כן הנה' האוש' וההצלחה
אשר ביארה בפאן ארסטו והוא אושר המעשים ואושר הוא אשר הפכימה
עליו התורה גם כן מזה מה ואם יאמר אומר וכבר חזרת להורות לבעל
הריב שדרכי התורה והפלוסופים אחרות בתכלית ובצורה אמרתי ואין
הענין כן כי אני אמרתי שהתורה לא תחלוק על אלה המופתים והמחוייב
מהם והוא שהמעשים המעולים והעיון הנכבד כפי עצמו בהם ההצלח' אמר'
מה הם המעשים הנאים והעיון הנפלא בזה יתפרדו כי אני אומר שהם
המעשים אשר קרא אלהינו יתברך וית' נאים ומעולים והם שש מאות ושלוש
עשרה בפירושם ואתה אומר שהם המעלות אשר מנאס ארסטו בזה הספר
וגם כן בעיון הנפלא כי הוא העיון בסתרי התורה והלכותיה ודעו הנביאים
ואתה אומר שהם העיון בחכמתכם ואם יאמר אתה חולק על המופתים
אשר הורית אונותי ולא חלקתי על המתחייב מהם באמת אבל על אשר
אמרתי שהיא מתחייב ואינו כן וזה שהמתחייב מהמופת שעשה ארסטו
בראשון מניקומכיא' הו' שההצלחה פעל' לנפש המדברת כפי המעלה ואני
מורה בזה גם כן אמנם מה שאמרת שהמעשים ההם אשר אמ' בשני מאות
ספר הם פעולות המעלה לכד אני מכחיש זה אבל שהמעלות אשר מנאס
האל יתברך הם פעולות המעלה וכך מה שאמר שהאוסר השלם הוא פעל'
ההסכלה והעיון הנכבד הוא אמת אבל מה שאמרתם שזה העיון הוא ב'
בחכמיתיו זה איני מאמין אבל העיון האלהי אשר הוא למעלה מכל חקירה
וכריאה והזיה כמו שהוא עיוניכם והוא עיון סתרי המציאה אשר הם סתרי
התורה והעיון בכלל שהוא עיון אלהי אין בו שקר ולא יסבול הבזכה כמו
שהוא ענייני עיוניכם ואם יאמר אומר עוד כאשר הורית שגדר ההצלחה
הוא פעל' לנפש המדברת כפי אשר תחייבנו המעלה יתחייב אליך להורות
כי הפעולות אשר מנאס הפלוסוף הם המעלות המאוסות כי הם לנפש
המדברת רוצה לומר המסכלת יען הם פעולות שכליות והשכל האנושי
נבזר עליהם ותחייבם : המסל' שהשכל יבזר כי ראוי ליתן הממון למי
שראוי וכזמן הראוי ובאופן הראוי בשיעור הראוי וכך יתר המעלות
אמנם המזנות האלהיות אמרת שהם מחוייבות מזה השכל ושיש להם טעם

אינושי וידוע אזלנו מזר סאכחנו מדבר'ה'כ'כבר היתה התנור'ה'פלוסופים
 בהסכמה כוללת אחת והוא הפך מה שאמרת ואם אמרת שהם אלהיות
 והפעולות אשר אמר הפלוסוף הם אנושיות ופועל לפש המדברת הנה
 בהם ההזלחה או תכחיש את המופת אשר הודית וכן הוא העיון כי אשר
 אמר ארסטו שהאנוש הפלס הוא עיון מיוחד רצה בו עיון סכלי ולזה אמ'
 פעל השכל והוא פעל המופת ואם היה עיון התורה זה העיון היו סתרי
 התורה דרושים ידועים במופת הפך מה שהנחת ואם לא היה פעל השכל
 ונטל המופת אשר אמרת סאי איפשר הכחשתו אמרתי והמצנ' האלהיות
 אשר נתגס אלינו להפליס מציא תינו באופן נהיה לו עם סגול' מכל העמים
 עבהם יתחדש מה סיתחדס אלינו מהטוב והרע ולמה לא יגזור סכלנו על
 קיומם הים סכל כסכל אשר ראה כי בהתפללו בצום וכבי מים על הארץ
 בשנת בצורת והוא לא ידע איך נעשה ולמה לא יהיה פעל לפש המדברת
 אמנם שמיאותי איבנו אלינו אכל נתן מאת הסם מן השמים והמעלות
 המרגיות תחלת מציאותם בנו המשל בזה פעולת השמים אשר תהיינה
 בסגולה מן אשר תהיינה לפי האיכות כי אשר תהיינה לפי האיכות הם
 סכליות רוצה לומר סנוכל לעמוד עליהם מזר סכלנו והאחרות כראה
 מציאותם בנסיון אבל האיס המומחה יגזור סכלנו סיבקס הסגולות :
 וכן המנות ואף גם זאת לא תהיה התחלת מציאותם ותועלתם ממנו אחר
 העמידה על תכליתם איש בער לא יבין לבו ללכת אחריהם וכן העניין
 בעיון כי הסכל יחייב לעיון בדבר אשר התאמת תועלתיו ושהוא מקנה
 ההסחרות והדכיות וההסגח' והטוב שהו' העיון בסתרי תורתנו והלכותינו
 סהתאמת זה בכנראה ובנסיון ולכן יהיה אונתו העיון פעל השכל ביחוד
 והוא עיון מיוחד ובכלל דק ארסטו במה סאמר אך לא במה סכיוון כי
 הוא לא היה אזל תורה א יתברך וראה שהאנוש במעשים המסוכחים
 נחקר עליהם מדעתו כי לא היה לו דרך אחרת וכן העיון אמנ' אחרי שמי
 סהוא למעלה מן המופת דבר אלינו בחורב לאמר זאת התירה אשר יעשה
 אותה האדם למען ילח את דרכיו אשר הלכו בדרכיו ועשו מצותיה כבר
 פענ' פעל מדבר כפי המעלה וכן הוא רעיון בעיון :

פרק אמר יוסף זהו מה שחשבתי ראשונה
 לסלק מעלי תרעומת מופתי
 ארסטו : וכאשר הגדלתי החקירה בזה הדרגש ראיתי כי היותר נכון

שינוי כזה הוא כי יש הנה בהצלחה שתי בחינות מצד שהאד' טבעי
ומדוני ומזה הצד יש לו תכל' מיוחד ויחדיו מבין שאר הבח' ואותו התכל'
הוא האוסר וההצלחה הראשונה הוא במעלות המדות אשר זכר הפלוסוף
והמעשים ההם טובים ואנושיים יקנו אליו שלמות אינושי ואוסר שלם שני
והוא העיון בשכל כמה שיקף בו שכלו באופן היותר ס'ס שאיפשר :
ואמנם זאת ההצלחה כלה פונה אל סיהיה יותר מעולה ושלם במוחלם
באלה החיים ולא יעלה בו למעלה מהדברים הטבעיים ולא יגיע כעבורה
להשארות בעיניו מצליח כמו שיארחי אבל דברי ארסטו כאשר טענתי
על החכם דבי לוי בן גרסום זכרו לברכה : ולא הוצרכה תורה ונבואה
מן השמים לננות ולבזר על זה כי ידי שכל האדם רב לו לרעת אלה מצד
עצמו : והאדם כשיהיה בזה שלם כבר יתואר באיש חיל נמצליח מצד שה'ו
מכלל האדם . ואמנם מצד סדרה האל יתברך וישתבח שמו לעד להעלות
מדרגתו על זאת המדרגה ולתת לו הצלחה יותר ענומה מזאת באלה החי'
ובאחריות לא תלם זה בו : וזה אם באלה החיים שהאיש הישראלי
האלהי כבר יבנו לפניו יסודי הטבע ומפניו ירגזו תולדות תכל' ויתאר
זה ממה שאומר אם שבעו הכביאים מבטול טבע המציאות והנסי' והכפלאו
אשר היה להשגחה אל יתברך ויתרומם שמו כס והדבר מביאר כמו שאמר
ע'ה ויכח עליהם מלכים אל תגעו במשיחי ונכביאי אל תרעו . ואם
מה שבעו החכמים החסידים אשר לא היו כביאים מביאר מצד מה שספרו
מהם בחכמת התלמוד במקומות רבים אמנם מה שנעשה לכל איש ישראל
אשר הלך בזאת התורה מביאר מאד בתכלית הביאור וזה שהברכות
והקלות אינם דבר טבעי והזרע שש שנים מדרך הטבע שהסנה הספיק
תפחת תבואתה לחולשת הארץ וכתוב ועשת את התבואה לשלם השנים
. וזה מופת נגד טבע המציאות כולל נעשה לבערים ולעמי הארץ אשר
הוא מחוייב מצד היות זאת המצנה לאל יתברך וישתבח שמו לעד וכן
הנס חאפירסם אשר יעזו החיים בענין הסוטה : וכן כל הטובו הנמשכו
נסים נסתרים כי זה עני קרא ניי' שמע ושכל דרשותיו הושיע חוכה מלאך
זו ליראיו ויחלצם : אינו דבר טבעי אבל למעלה מן הטבע :
ולכן המביא אליו דבר למעלה מן הטבע כי לא יתחייב מעשיית המעשים
נתינת המזר מעת ימעז זה : ולכן הטיב הרמב' זכרו לברכה כמה
שאמר כי תורה כלה נסים : וכבר קדמו הרמב' זל באגרת תחיית
הנתיים אמנם המעלות אשר זכר הפלוסוף לא יחייבו דבר מזה ולכן הם

אינוסיות ואלה למעלה מאלה לאין סיעור ואמנם ביתר החי' כבר דברנו
 מה שינוי ודי לנו כי קרוב זה מאלפים שנה סחקרו חכמי האומות
 עליו ומנוחה לא מצאו אבל זה אומר בכה וזה אומר בכה אמנם ההשאלות
 והענובות חייב מזאת התורה האל יתברך ולכן יהיה האדם מצליח בהחלט
 במצותה ובחכמתה לא בזולתה וכמו כן הוא העיון כי העיון אשר תיחד
 הפלסופים ואפילו לפי דבריהם הנח הוא אשר יקנה את בעליו הוא עצם
 ההצלחה וזה האיש החכם המעיין בחכמותם הוא אדם טוב במוחלט מצד
 שהוא אדם אבל לא יעלה זה העיון למדרגה יותר עליונה מזה וכבר נמצא
 לקדמוננו המעיין כי כשתרי התור בסע' העיון פלאו עצמו וענינו נפלא
 קצתם סרה עליהם רוח הקדש מה שלא נמצא עוד בחכמי הגוים על כל
 התחכמותם כי החכמה האנושית נשלמת מן ארסטו ועד עתה וזה מבוואר
 למי סראה דעות הקדמונים וראה דברי ארסטו וקורס ארסטו נמצאו
 באומותינו נביאים לא לפי ופיוס ואחר זמן ארסטו אין חזון נפרד ואי
 איפשר שלא נולד אחר מהם שלם בכחו המדמה כי יראה אם היה הוא המונע
 וחכמי יון וישמעאל הם המתפלספים ומעינים בזה העיון אשר אמר
 ארסטו כי הוא האופר וחכמי נפלאים היו וקיו בארצות סאנני סלוי וסקטו
 נחמינו הלכו מדחי אל דחי ומרעה אל רעה אשר אבד חכמת ואף גם זאת
 שכינה מלוה אותם ויס ידבר בפיהם כמו טעשה לאנשי כנסת הגדולה
 ואם היה העיון בחכמת לפי מה סירצ' הוא האופר במוחלט ליהודי ולשמעאי
 לא היה ראוי שתמצא סגולת העיון והוא הנכואה והחכמה כי אם אחר גלוי
 החכמות האלה שהיה בזמן ארסטו אבל כבר יראה מזה הזמן האריך אשר
 בעתקו אלינו קירותיו שיש הנה ענין תורכי אחד למעלה ממנו ואיתו
 העיון הוא המכוסס לעלות אל מעלה יותר עליונה מזו ובעיון האל הי
 ההוא יחיה האדם חיים אלהיים אבל לא בעיון המופתי כי אותו הו' אינושי
 וארסטו קרא למעיין שהוא חי חיים אלהיים ודווקא לשכלים הנכבד' מפני
 מה שיסכל בכח מהנמצאות מדעתו מבלי מורה כל שכן שראוי סיקרא זה
 הסם למעיין בחכמת האלהית האמתית אשר אין ספק בה ואין דרך
 לכנות ימין ושמאל ולזה נמצא זה הש' מיוחד בחכמינו היודעים לא בחכמי
 רובה לומר אדם האים : וכבר מנו רבותינו בסוף ספרא האנשים אשר
 בקראו בשם אדם האלהים ועבר יי וארסטו הטוב את דבריו על דרך הכלל
 והוא כמתבאר ואינו יודע ולא היה רואה את נביאי אומותינו היה מרבה
 בזה ההלכה והיה אומר שזאת היא ההצלחה האחרונה ביאין בכל האנושי

רב להושיע אבל הצלחתו באלו החיים שיהיה נבחר לבד ולא התבאר להם
 במופת שחכמתם ומעשיה יביאו אל חיי העול' הבא אבל מצותינו נחכמתינו
 הם לבד אשר יביאנו אליהם וכן מה שזכר ארסטו שההשגחה במאוסרים
 וסהם אהובים אל האל מאד התרבה אל באחד מחכמיהם כמו שנמצא
 בחכמינו ובטפינו ובכפינו ואף היום אשר חרה אף יו' בעמו ואומ' יחידה
 בין שני אריות נשארתי לא אחד זכרה מני ארץ כמו שנאכדו כל צמח האומ'
 הקדומות ולא יתכן זה בטבע לולי יו' שהיה לנו יסתבח שמו הגדול הגבור
 והנורא ויסמחו החוזרים העטרה ליטפה אשר בזה נמצאה ההשגחה אשר
 בעבורה יאמר לנתי גדול גבור נורא : אמנם ההסכמה אשר עשו קצת
 בין שתי הדרכים שקר מבואר : וכבר מנה ארנוני אבי זל' הר' שם טוב
 הנטולים והסקרים המתחייבים לאותה ההסכמה רוצה לומר הסכמ' הדת
 והשלום ופוא לפי העיון התורני בתחלת ספר אמונות אשר לו : וכבר
 סרתי אני אותם השבוסים והדמויים אשר בעבורם חשכו ששתי הדרכים
 אחרות בתכלית במאמר שעשיתי לדרשנים אשר בזמנינו זה אשר קראתי
 אותו עין הקודא • וכבר דברתי שם על זה הדרוש דבור מפורסם לפי
 מה שיאות במקום ההוא • אמנם כוונתי הנה להסיר מעלינו אלו המופתים
 שעשה ארסטו אשר יחשב כס שהפעולות השכליות והעיון בחכמו המופתית
 הוא האושר והתכלית האנושי לקבל מעלינו חת עולם : וכבר עשיתי זה
 כמו שיתבאר למי שיראה דברי אלה בעין התאול' לרעת האמות לא להתעקש
 ולהתגבר כי אני ממורה שהאים השלם בנתי הדר' ההם הוא מאוס ומעולה
 אבל שלא יעלה מוצאת המדרגה אל שי' שאר נפשו בעונג ולא שיושגח אותן
 מההשגחה שיעשה לו גם כנסתר חו כנגלה : ואף גם זאת
 יתבאר השארותי והשגחתי מה שלא יתבאר לא יהיה בה מדרגה מהשלמות
 אשר יהיה בעל המדרגה השכית ושחי המדרגות מתחלפות במין כמו ששתי
 הדרכים מתחלפות במהותו ולכן כאמר שיש הנה מדרגה יותר עליונה מזו
 אשר בה יושג אלה הדברים והיא התורה לפי מה שהתפרסם מעניינה
 אם כן להיות האדם מעולה לפי עילוי התורה והצלחתה די לו בשיתן ממונו
 לעניים ולזדקה השיעור שנותנה התורה וכזה יזכה העולם הבא • אמנם
 אם ירצה להיות איש מעולה מצד שהוא איש ראוי שיעשה הנאות אחרות
 כן להיות גבור חיל לפי יו' ראוי שתהיה המוטוב בעיניו ולא יתבהל ממנה
 על ג' דברים לבד והם עבודה זרה וגלוי עריות ושפיכות דמים וכשעת
 שג' אם מכונים להעבירו על דת אף על ערקתא דמסאנא : אמנם לפי

המעלה המדותית השכלית כבר ראוי למות במלחמה מלנוס מאנה באופן
מה כמו שהתבאר ב' מהמרות וכתוב בענין אכסלוס בעס הכלחמי כנלס
במלחמה ולכן יראה טעות מי שחשב להסנות שחי הדרכים וכן הוא בענין
הענין כי כאשר ירצה שיחשון בו י' מזד שהוא איש ישראל כדיעת התורה
וחכמתה כמו ראוי שיפליג שאמרו שליש במקרא שליש במשנה שליש
בתלמוד ובסתרים התוריים אשר נכלו ממנו כדורו' האלו בעונותינו שרכו
ואם ירצה לה' את איש שלם מזד שהוא איש מרכר לא מזד שהוא ישראל
ראוי שיקרא ההבדלות הלמודיות והטבעיות והאלהיות בסדר ונאדא פא
זה כיון רבינו מס' זל כפ' ל' מהחלק ה' מהמורה במה שאמר אי אפשר לא
כן למי סירצה השלמות חאנוסי מכלתי התלמד תחלה במלאכת ההגיון
אחר כך בלמודיות על הסדר אח' בטבעיות אחר כך באלהיות ואחשוב
סרצה בשלמות מאנוסי מזד שהוא אדם לא מזד שהוא איש ישראל והוא
מכאור שהדיעות האלה אינם מיוחדות לאיש ישראל מזד שהוא איש ישראל
אבל מזד שהוא אינוסי וזה תמצא אותם ביתר האומות יותר מציאותם
בעדת ישראל אבל חכמת ישראל כלתי נמצאת זולת כישראל כמו שאמרו
בנב' אסור לגלות סתרי תורה לגר שנאמר לא עשה כן לכל גוי וחלי' לה
לרב שיכחיש שיש הנח שלמות אלהי אשר יתיחד לישראל מזד שה' ישראל
יותר נכלא מזה ועל זה האופן ראוי שיפדשו מאמרו בכל אותו ספר כי מה
סימנא בתורתנו מהמדות האנושיות והאמונות והדיעות המופתיות הוא
על הכוונה השנית כמספט השלם בכל דבר אבל על הכוונה הרחשונה יש לה
מעשים אחרים כמין ודעות אחרות כסוג ומפני שזה כלתי אפשר לעמוד
על אמתתי מזולת נביא או מקבל עמנו אשר חלק הלך לו הלכו בני ישראל
בתוך הים כיצת התורה בבקסם אשר כוונה על הכוונה הפנית בדעת
ונמעשים וכן עשה המורה וזאת היתה כ' ונתוולא זולת זה חלי' וכאשר
חסתכל בענין תמצא כי עתה נפשונו יבסה אין כל :

פרק אמר יוסף
וממה שהקדמנו התבאר טעות מי
שחשב שהאמות האלהיות איפשר
לעמוד על טעמן מזד שכלנו וזה כי הדבר האלה לא נתחדס כדבר טבעי
ולא לתכל' טבעי אי אפשר לעמוד על אמתתו מבלעד' מורה יודיעהו ית
תכל' כוונתו וכמו שהסגולות הם דברי' נמצא' וא' להכחיש מציאותם
יסככעל סגלה כח טבעי לא יתחי לחו' ולקור וללחו' וליובם הנמצא' במורכ

והמונות היסודות ולא יודע אלינו מאמתתו אלא שיש כח במציאותם דמבני
 תמשוך הברזל וסזה הכח אינו חס ולא קור כן הוא הענין בזה הפעולו
 כי מה שימסך מהם נודע על זולת הדרך הטבעי ומציאותו מבואר אצלנו
 ואמתתו נענמת מחמו עם שיש לו תכלית בעבורו היה זה הענין כן ואין
 כל שלא נודע תכליתו עם מציאותו בעצמו ספק ומכאן פולקת הטענות
 הרב הנזרה במשפרכי המנות ובהקדמות הקן כי לא יחס שום חכש
 דבני לבנראנו דטר אין תכלית לו וכשאמר גזרת מלך אין הכוונה מזה
 שאין להם סבה חילוה אכל שהיא מוסכלת ממנו ולא יחוייב סנדע אותה
 וסכל הדברים חוזרים אל רצונו יסתבח כמו פפירם ממה סנמז' קדמונו
 ושתזסו כנת נת השכות בקצת דברים אינו שייס בחכמת התלמוד כי הכל
 נזהר בס האזהב שאמרנו רונה לומר על הכוונה הסנית לא הראשונה ולזה
 מה שתאנא הבאונים יקראו לקצת המנות שכליות לא ירצונו גזרת הסכל
 אותם לבד אכל שימצא בסכותיהם דבר אינופי כמו כבוד אב ואם ודמיהם
 יראוי לדון לכך זכות למורנו הרב המורה כי כל מה שספ' בספרו מהטעמי
 ההס הוא מזה הכוונה וכן ראוי שיזכר הענין בדעות ובסורות הנבואיות
 כי מה שימצא בהם איפשר סיפול לפי מה שלמדנו באופת הוא על הכוונה
 הסנית ולכן פי' הוא זל מרכבת יחזקאל ויסעיהו וזולתם מהנביאים באופן
 יסכימו אל העיון השכלי ומינקר זאת התורה החמימה הנמצא בה דברים
 אלהיים ונאותיותיה ובמלותיה ובגזרות' בעז' כמו שפי' הרמב"ן זל בפתיחתו
 לפי' התורה כמו שימצא ממנה במקרה ועל הכוונה הסנית דבריו נחמדים
 מסתרי המציאה ממה שאיפשר לעמוד עליהן וכן איפשר שיהא' שהתועלת
 שמה קצת מהשכלי עמינו השפורים הם רמוזים בס אכל הכוונה הסנית
 זכור יצאנו ממה שהיינו בדרכו להמסך הדברים נשוב אל כוונתינו ונאמ'
 כי העיון אשר תיחד התורה אשר בו היו נביאים ואשר התנו בגמרת
 בתנאים המחוייבים אל הנביא שהיותר עצמי מהם הוא החכמה הוא ענין
 מה סרנו בו אנשי העיון האלהי במלת חכמה ובימיהם לא היו אה החכמו
 נמצאות נשלמות כמו שנמצא בזמן ארסטו אשר מסס ואילך אין חזון
 כפרן : וכמה יתגאה איש מעיון במה שאיפשר שיושב בעינו : ובפרס
 סתרי המציאה ובחכמה המפוארה אשר היא שלמות ליתר החכמת
 והוא הנקראת אצלם מה שאחר הטבע : נשמע הגדלת ענייניה אצלם
 והגדלת אחד מחלקיה אשר הוא העיון בעצם ובמאמר הגרשם באות היא
 והוא הנמר מספר מה שאחר הטבע :

מה שכתב המורה על עיון גדול הפלסופים וראשם באותה החכמה ונראה
אל מי תנוס לעזרה מחכמי החקירה ושים לבך אל אלה הפרקים .

פרק תועלת החכמה ממה שאחר הטבע הוא מסוג תועלת החכמות
העיוניות וכבר נאמר זה בספר הנפש ואמרנו שם שהכונה
בס הוא שלמות הנפש המדברת עד שיגיע האדם אל שלמותו האחרון אבל
אם היה תועלת זאת החכמה מפני תועלת החכמות העיוניות הנ' הוא ביותר
מדרגה וחשיבות מהם בעבור שיהם זאת החכמה אל שאר החכמו' העיוניו'
ערך התכלית והשלמות מפני שכיריעתה יגיע ידיעת הנמצאות בתכלית
סכנותיהם אשר הוא המבונן מהיריעה האנושית ׀ רשד בתחלתו לקצור ו
למה שאחר הטבע :

פרק לחכמה האלהית דרושים וחיויב לה החקירה בהם כמו שביא'
הפלסוף ומה שילך מהם דרך התכלית והנורה הוא ההשגה
בסם יתברך וכמניעי הדמים השמימיים לפי מה שאיפשר לנו וזה מכאן
ננפשו החכם ר' לוי בג' בה מספר מלחמות יי' .

פרק וכבר נשלמו ענייני זה המאמר הנרשם באות הלמד והייתי
כאשר כתבתי קצתו בזה המחל' אשר אני מתפלל לאל שיצילני
ממנה : וכאשר ארך כי תרעומת בני אדם על שלא השלמתיו הסתדלתי
והתרתי אלי כופת הפנים המועט והשלמתיו לתקונתי בגלל מהשית ואף
דאגתי שלא יסאר זה המאמר חסר מן הספר אחר שזה המאמר הוא מבונן
זאת החכמה ופריה ׀ רשד בביאורנו למאמר הא' ממה שאחר הטבע למאמר
הנרשם באות הלמד :

פרק כל מה שדבר בו ארסטו מגלגל הירח ולמעלה הוא כדמות
מחשבה וסברה מלבד קצת כל שכן כמה שיאמרהו בסדר
השכלים וקצת אלו הרעות האלהיות אשר יאמינו בהם ההרחקו' העצומות
וההפסדים הנראים והמבוארים בכל האומות והתפסטות הרעות ואין
מופת לנו עליהם : רבינו משה בפרק כב' מהחלק הב' מהמורה :

פרק מהתחבולות הגדולות שעשו הפלסופים כאשר הובא עליהם
ספק ודחייה על טענותיהם הוא אמדם שאלה הודיעו' האהי'
הם עמוקות ונעלמות וכיהן היותר קשות שכיריעות על ההכנות הזכות
וציריעת התשובה על אלה הספקות לא תושב אלא בהקדמות הנמודיות
וההגיוניות ומי סקבל מאתם כפירתם ואם יעבור בלבו ספק מהייחס להם
משך המחשבה ויאמר אין ספק באשר חכמתם הן מקיפות על זה הספק

אבל שהשגתו קשה עלי לפי שאני איני יודע החכמות ההגיוניות ולא
הלמודיות • אבנחמר בפתיחתו נספר הפלת הפלוסופים :

פרק חמרו קצת ממי שעיינ בזאת החכמה דונ' לומ' חכמת האלות
שהיותר חלוש ממה שיקיפו בו חכמת אלה האנשים רוצה
לומר הזשאיים הוא מה שהקיפו בחכמות האלהיות : וכן רשד בביאורו
למאמר הנרשם באות הלמד במה שאחר הטבע :

פרק והאלהיות רובם על דרך הטענת והיושר זר בהם אבנחמר
בפתיחתו לספר כוונות הפלוסופיה :

פרק אמר יוסף ואחר שהיתה חכמ' מה שאחר
הטבע אצלם תכלי' החכמות

והיה מאמר הלמד פרי החכמה אשר בעבור זה מחוייב שיהיה חכלית
החכמות ופרי ההקירה והיה מחוייב גם כן ממה שזכ' המור' שציור המושכל
הוא ללמוד דעות אמיתיות באלהיות ופזאת היא התכלית האחרונה והיא
משלמת האדם שלמות אמתי והוא לו לבדו ובעבורה יזכה לקיימו'
הנצחי ובה החדס אדם אשר אלה הם תורף דבריו בפרק נד' מהחלק הראשון
מהמורה והיו הדעות אשר הנרישם ארסטו באלהיות ונפרט מה שסדר
מהבחות המושכלות ונכלל כל מה שכלל אותו המאמר הנרשם בלמד שהוא
פרי כל החכמו' לפי דעת' בטל וחלוש לפי דעתו על מי ישען המעיין בחקיר'
ונפרט באלה העניינים אשר לרוחק מציאותם ממנו בעצם וקצתם גם כן
במקום בצדו ממנו ההקדמות המתייחסות המביעות אל זמנת הדיושים
ואם בזה התכלית האחרון אשר בעבורו היה כל מה שלפניו בלמידות
חכמתם ימצא ביד אדונייהם וראש חכמיהם ומאמת הקדמותיהם מה סימנ'
מן הספק והחולשה כמו שאמר הרמב"ם ז"ל מי הוא זה ואי זה הוא מחכמי
החקירה אשר היו לפניו ואחריו לא קם כמוהו שיודענו דרך זו כלך בלא
הדרושים אשר הטענת בהם לחשיבותם והפלטת יקדם נחשב מאד ומרחיק
את האדם מהנחתו האמתית רוחק נפלא ומי יתן ידעתי מה היא זאת
החכמה האלית אשר יצוה עליו דכינו משה ההגדלה וההסתר וההסתכלות
בקניינה ושהיא תכלית החכמות אחר שאינה חכמת ארסטו האם היא חכמ'
ז' סינא אכונדז או אלסכנדר או תמסטיוס או זולתם מקדומי מפרשי ספרי
ארסטו רב וה' כל' הסכימו נשם ארסטו בידענותו לא' ברוב ספריה' או אם נמצ'
אתו חכמ' אלהי' או יס' הרפז נתיכל' לכ' מעיין סיק' לו בכל דרו'
דרך אשר יסר בעניו ולא יפגח אל מה שאמר זולתו ולא תהי' בכאן חכמה

שאת ומספר עריך יהיו אליך ארס וכאשר אמר רבינו משה ב'נא' מהחלק
הב' כמורה כי היו דע החכמה האלהי עם המלך יו' נבואות בארמונו וכחדרי
חדרים מסכנו וזהו זאת החכמה האס חבורה עד היום חכמה אשר לא
סברו האלה האנשי אשר האשי' הוא ז'ל כענין ברוב מה שנתל עליו ההצלחה
המדעית האיננסית : ואחר שהיה הענין כפי מה שאמרו למה תאמר
יעקב ותדבר ישראל • כי ההצלחה האחרונה שבעבודה תזכה לקיימות
הנצחי היא זאת היריעה ואס תחפזן לדעת עוד חולשת מאמרי בעלי
שעיון כמה סיקופו עלי סתרי המציאות ואשר יסיבנו עליהם מכני התנות
עיין בספר הפלת הפלוסופים אשר חבר עליהם אכוחשר אל גולי וגם
בי המתעקס ׳ן רשר חבר עליו ספר אבל המתבונן בדברים התבוננו סכלי
יראה חולשת החקירה האנוסית כמה סיהיה תלוי ביריעתו ההצלחה האנוס'
לפידעתם : ולכן ראוי לכל איש ישראל סיעמוד על מה שאיפשר לעמוד
ממה שהשאירו לנו הנקראים רואים כי הם אשר ראו מעשה הסם עין
בעין ולא יעשה הסם אלהים דבר קטון או גדול במצפוני מעשיו כי אס
גלה סודו אל עבדיו הנביאים ומה שהשאירו לנו מהאוסר אשר הוא ב
במעשים ומהאוסר וההצלחה אשר הוא בעיון מיוחד הוא על כל הגדולה
אנוסית ונזהר תמצא חכמינו יצונו תמיד על קריאת התורה ועל תלמודה
לא על זולת זה כי הוא ההכרחי לנו בסלמות נפשותינו להחיותנו כיום
הזה :

פרק אמר יוסף קצת מחכמינו האחרונים
סמו מגמת פניהם לחלוק
לפלוסופים באמרם שהסארות וזהענן תלוי במוסכלות העיונית מהדברים
אשר באמרו תחלה במהות הנפש ומהדברים אשר באמרו במהות הסכל
הנקנה ומהדברים אשר באמרו באפשרות דבקות סכלנו בסכל הפועל :
ואלה הסלשה דרופים עמוקים : ואני לא נקראתי לבא אל זה הדברים
בספר הזה : לבד ראה זה מצאתי דבור ארסטו בראסון ונעשירי מספר
המדות במהות הטוב העליון • ולא ראיתי אחד ממי סקדמי סדבר
עליו בזה אס סלא ראו דבריו אלה • כי חיתר נסתר מכל ספרי ארסטו
סחכמי עמינו הוא זה הספר עש כל תועלתיו וחדותיו המפורסמים
ואין בהם נפתל ועקס ודבר סחלוק על תורתיו האלהית התאומה והיא
מודיעתו כן הקניינים ומהות הפעולות אשר בהם יהיה האדם ארס נבחר
גלי ספק • ואשר אפשר שיסופק בו מדבריו במהות תכלית האדם כבד

דברתי בו : ואשר רצה הר' לנו כן גרשום נע להוציא מדברותיו מההפך
והעין האנושי יתהלל לנפלה אם לא יהיה לו מכוא בהשארות הנכס ככר
דברתי עליו מה שיש בו ספק לפי כוונתי נודעה :

והכלל העולה

מן הדברים שאני לא אבין מארסמו
ולא יתחייב מטענותיו מההשכלה

והעין הנכבד אשר אמר שהוא החכלית האנושי יהיה הנכחי אף אחר האמת
וסלא מפני זה יהיה לבטלה ביהאדרס נכחר ומעולה בהיותו חכם מהיותו
סכל והיותו פועל פעל השכל מהיותו בטל או עוסק בעניינים אחרים יסאר
הזמן אשר יסאר : ושהוא תכלית הראות היכולת האלהית יתברך ויטתכח
סמו לע- לפידעתם סיתרבק אל ההיולי החסר המציאות המקביל המציא
הנפלא האלהי יתברך ויטתכח סמו לעד צורה סכלית תעיין ותבשים ה
הצורות מהחארים ותשלל העצם מהאקרים ותקח עצמות הדברים ותגיע
למדרגה תרמה מאד לפעל הצורות אשר הם פעל נכבד אשר במעונם כל
ססון וסמחה הזמן האפשרי לפי טבעו וסזה השלמות אשר יהיה במדותיו
ואשר יהיה בעיין היא סלמות כולל לכל האנוס מצד שהוא אדם והוא
סלמות נכבד : וסם על זה סלמות ותמימות גבוה מעל גבוה אשר בעבורו
יסא כל מבקסו מעונג נצחי וקיים להיות השכל האנוסי קצר ידיו להושיע
וסזה הסלמות במעשים ובעיין גלהו האל אל עברו תחלה לאדרס הראשון
יניד בפיו במאמר התורה ויצונו אלהים את האדם והוא נצטוה על סם
מצות ונח נצטוה על סכצעה וכל הבא ס אחריו חוייבו ללכס כמו שהתבא
בחכמת תלמודינו ובעבורס יוכנס סודי אומות העולם לעולם הבא כמו
סנביא פרק על זה : וסאחר זה מן הזמן בסלמה ההנלחה האל יתברך
לזרע אברהם בחר בשני חלקי המעלה אשר בעבורס ואמר לו עס נכון
ונחס אולי היו ביונים אנשים יותר סלמי המדות ויותר מסכילי נחכמות
הלמודיות והטבעיות וכאשר בקראו אלהיות אכלל לא מפני זה נקראו עס
סבליה וממלכת כהנים וגוי קדשים אבל אשר קבלו זאת התורה התמימי אשר
היא כלה למעלה מאלה השלמיות להם נקרא עס ואלה ומאדנו יצאו ואס
היה שהוא ארץ על כל יוסני תבל אבל לא נקרא אל אלהי ישראל כמו סאל

בספרי :

פרק אמר יוסף

ורבר יסאל שאל האס הפלוסוף
הכרחית לאס ישראל המבקס
סלמותו או מועילה אנמותרת או אסורה : נאמר אמנס הפלוסופוס

רוצה לומר הכחות הנמצאות במה שאיפשר לעמוד עליוהם הם מצד החקיר
 מופתים הכרחית למי שירצה השלמות האנושי העיוני מצד שהוא אדם :
 אולם איש ישראל המבקש שלמותו האלהי התורוי אשר בעבורו יקרא עמו
 עם סגולה מכל העמים וממלכת כהנים וגוי קדוש ובעבורו יזכה לעולם
 הבא איננו הכרחי אבל ההכרחי לשלמותו דבקותו בזאת התורה האלהית
 התמימה המשיכת נפש למקום אשר ממנו חוצבה ולזה לא ימצא בכל תורתו
 ובאמרי חכמינו שהזיהורו אלא על למוד התורה ועשיית מצותיה : ולזה
 אמרו בבבא קמא ת'ת' או מעשה אי הוא עדיף מיניהו נמנו וגמרו תלמוד
 תורה עדיף שהתלמוד מביא לירי מעשה : הנה שהמעשה היא הסבה
 התכליתית מיריעת התלמוד והוא העמידה על איכות המעשה ואם אמר
 אומר וכבר ימצאו בתורה קצת עקרים התבארנו בחכמה במופת אשר
 ידיעתם הבהחית בתורה אמרנו לו האמת מציאותם הכרחי בתור' ובאמונ'
 יזכה האדם לעולם הבא אמנם ידיעת מציאותם במופת אינו הכרחית
 ליהודי מצד שהו' יהודי וכמו שהצורך כסף איננו מחוייב לו מצד שהו' צורך
 ידיעת הנושא אשר הוא הצורך דען שחינו הכרחי אליו לידע איך תתקנה
 הכסף בבטן הארץ או אי זה מהיבואות גובר על טבעו והידיעה על זה לא
 יורה על בקיאותו במלאכת הצריכה אבל מצד שהוא צורך יקח זה הממצא
 הידוע יעשה עליו הצורה מאכזבמלאכתו באופן היוצר שלם שאיפשר סיקח
 החמר ההוא הצמנה ההיא כן הוא היהודי ביריעת מופ' על עקרי אמונתו
 אעפ' שנורה להם שאיפשר לעמוד עליהם במופת אבל בקיאות הידיעה
 בזה מורה על היות האדם איש משכיל חכם מצד שהוא איש אבל לא מצד
 שהוא ישראלי כמו שבעל חכמת הכוכבים אינו מחוייב בגולאכתו לחקור
 על טבע הגרם השמימי ואם הוא הנה נפסד כן הענין בזה שזה נשוג :
 וזה מבואר מצד מה שקדם מהדברים וזו היא תשובה לשאלה הראשונה :
 אמנם השאלה הב' והיא אם היא מעולה באמר כי הפלוסופיא חבזן בב'
 דברים האחד החכמה האמתית אשר אפשר שתודע במציאות אשר חלקיה
 הראשונים לפי מה שמנו אותם הם הלמודית הטבעית והאלהית וא' ספק
 שהידיעה האמתית בנמצאות מצד שהשכל מטבעו ושלמותו הוא ההשגה
 והיא מזונו וההשגה והידיעה לא תפול בהעדר אבל כמצד אחר שזה הנמצא
 הוא פעל האל הנבדל יתברך ומורה עליו אשר ההתדבקות וההשגה בו
 ישתבח משוכח עאר לאין שיעור היא מועילה מאד ומפני שהשלמות אשר
 תקנה התורה הוא בצורה ותכלי' לאשר תקנהו העיון האנושי כמו שהדבר
 הוא

הוא צורה לכפש החינוכית וכאשר תהיה החינוכית יותר מעולה ויותר טובה
הצורה המקובלת השכלית תראה פעולותיה באופן היותר נאות כן הענין
בסתמי השלמות כי מי שהוא מעולה מצד שהוא איש הגעת השלמות האלה
התורוי בו יהיה באופן יותר נבחר בלי ספק: וכן גם כן המקבץ על סתמי
השלמות הוא יותר נבחר מהמקבץ על שלמות אחד ולכן מי שהוא שלם
בשלמות האנושי ובשלמות אשר תיחדהו התורה האלהית הוא יותר נבחר
ויותר מעולה ממי שלא יהיה שלם זולתי באחריו ואיפשר שהשלמות לא
יפרד ממי שהוא לו שלמות וזה צריך עיון גדול אלא שהטוב שנאמר שאינו
לו שלמות על הצד שיסאר השלמות הם לבעל השלמות וזה הוא האמת לפי
כוונת התורה ואיפשר שכחיש שמי שהוא שלם במעלות המדות אשר
הם מעשים שכליים ומי שהוא שלם במדות התורה הוא יותר שלם ונבחר
ממי שהוא שלם באחד מהם לכך וזה שהנדיב על דרך משל כאשר עשה
הנזאות מצד שהוא איש נבחר ומעולה למעלה מאשר צותה התורה ויעשה
בממונומה שנותה התורה יותר נבחר מאשר יעמוד על אשר גזרה התורה
לכך וזה מבואר בכפשו וכן הוא הענין בשאר המעלות המעשים וכדעת
השכל אין ספק כי אשר ידעמהלכי הסמים וטובע גרמיהם ומעלת צורתם
ומה שלמטה מהם ויעמוד על שיעור מה שאיפשר מאמתות תורתיו הקדושים
הוא יותר נבחר מהקבץ החלק האחרון לבד: וגם כן כמו שהאדם יבקש
מעלתו מצד שהוא בא רוצה לומר שהוא יבקש הבריות והתאר וסאר
הדברים אשר הם לו מצד שהוא בא וזה דרך נבחר כן האלהי הישראלי
ראוי שיבקש שלמותו מצד שהוא אדם וזהו השלמות במדות ובחכמות
הנמצאות ושלמותו מצד שהוא איש ישראל וגם כן כי הידיעה בנמצאות
מצד המופת תעזור להיותו יותר נבחר בהרבה מן הפעולות והמצות האלהיות
וכבר זכר זה וצאר אמתתו החכם רסר בפתיחתו לפירושו הארוך אשר
על המלה לספר השמע הטבעי: וכן ההכנע אל המעלות המדות והידיעה
בהם מועילה מאד ועוזר להיות האדם צדיק וחסיד בדרכי התורה וזה שמי
שהוא נדיב במעלתו באופן יותר נקל ומעולה יתן צדקה לעניי עמו ממי
סאינו במעלתו ומי שהוא איש גבור חיל יהיה גבור חיל לפניה לא יטו אותנו
ענייני המחשבה וימסור נפשו לכבוד כוראו ולקדושתו אל השדופה ממי
שהוא רך הלבב וכן זולתם מהפעולות וכמו כן הוא הענין בעיון בשכמות
בהידיעה וההשגה בהם הרבה האמתית יעזרו להבין אמתיות בדרושים
רכים מדרנשי התורה אם הלמודיות הכולל המספר וההגדרה והתבונה

מכאור מצד ידיעת קדוּם החרש אשר חיבנו חכמינו לידע המולר האמת
מה בחכמת הכוכבים : ולכן חיבנו הידיעה באותה חכמה ובהנדסה
וכמספר אשר הם פולס אליה ההכרחיות למציאותה כמו שהתפרסם
מעיינים ויתבאר למי שהרגיל אותם אפילו הרגל חלוש עם היות גם כן
צורך במספר כדיני האנאה והמקח ובהנדסה לשיעורים ולחלוקת הגבול
והמרחקים כמו שזכר החכם ׀ עזרא יכפרהו האל בהקדמתו לספרו אשר
חבר בזה : ואמנם הטבעיות מכאור תיעלתם אם מצד מה שהזכרנו
אליה מבקשת הרפואות אשר הם מותרות אלינו בזמנים האלה אף לדעת
הרמב ׀ זל אשר אשר אותן בפירושו לתורה אם שהידיעה כמה שאיפשר
מטבע הגרמים הפשוטים והמורכבים ונפשות הכעלי חיים וביחוד באותו
הקצת אשר איפשר כנפש האדם תעזור אותנו לידע הרכה דרוסים מדברי
הנביאים והרחקת קצת דעת נשחתות ואמונות מזהמות באמרו נקצת
עניינם אלו בתוך עמינו לבלתי היות לבעליהן מאזניו סכל וידיע כנמצאות
להבחין בין האפשר והמחוייב והנמנע • ולולי חמלתי על אנשיהם הייתי
ממסל קצת מהם • ואמנם האלהית עזרת לנו יותר מבואו כאשר
תעריך הירוע עם אשר בתורה ויוסכם העיון הפלגת תועלתיו מפורסם
גמי סראה סתי ידיעות וההשגה היא מרחקת טבוסים והריוסות ו
זונהמות דמ נותנאמרנו כבדראינו וכמלאכיו הקדושים וכדרכי ההנהגה
וכמו ספרסם זולתנו ובכלל הידיעה האמתית כי האמת לא תחלוק על
האמת מועילה מאד גלגלתינו ובעמינו • ולא יחלוק על זה כי אם סכל
או מתבקש או אשר יחסר זה השלמות האנושי ואי אפשר לו להסיגו אם
מפני הטבע כיצירה אשר לא יעזרהו אם למונעים זמניים רבי מהכבוד
זולתם כי ישתדל לומר שזאת הידיעה בלתי מועילה כלל ואין עמה שלמו
לא אינושי ולא אלקי ; וכבר יגבר העזות עליו שיאמר שהוא חסרות
וכבר ביאר הסכה בזה הרב הנפלא רבינו משה במאמר הבה הירועים
בפרקי משה ולזה תמצא קדמונינו הגאונים והעמיקו לחקור וללמוד אלה
החכמות כלם הנמצאות אל חכמי הגוים לראותה מעלחם ושראוי לקבל
האמת ממי שיאמר אותו כאשר לא יוחש בו ספק נפיל • ולזה תמצא רבינו
סעדיה גאון ובעל חובת הלבבות התפלספו הרכה אלא שהם נטוקצת נטוי
לדרך המדברים וכבר תמצא בידע אלה החכמו פלאו נפלאו בביאור עניניו
נחמדו ונפלאו בדיברי הנביאי והחכמי ובהם כח והגדל להטו לב האנשים
בקבלו האמתיו ותת ציורי מת חשי אל שדת המכתדלי בקני המעל אים לפי

אכלו ומעל' סכלו ולקטו מהשלמות ובהם עזר נכון לרכ' ולגזו' אומ' מסודר
מכין הלככות ליראת שמים ותעמוד על זה כחפזם כל מי שדבר בזה האומ'
ואשר רבים מעין השיב על אי זו מתכונות הסכל והיריעה האלך מה שעל'
בירי והאריכות על זה הוא מותר לתכלית גלו: והכחינה הב' היא שתקרא
חכמה ופלוסופיא למה שחנכר בזה בספרי היונים אשר בספריהם ספרות
בשחזות הנרסות יסוד הדתות והיריעה בהם עם האמנה אליהם עוקרת
האד' מתבלי' שלמותו בלי ספק ומה שדברתי בתחל' מתועלו' החכמ' הוא יאס'
היא חכמה על דרך האמת כי אשר תחלוק עם התורה איננה חכמה אבל
הטעאה ואם יאמר אומר אחר שאין הנה חכמה זולת אשר חכמה אלה
האנשים איך ראוי שנעשה בזה והתשובה אשר תהיה בזה' האמנה השליש'
כאמר שאם יהיה יריעת חכמת הנמצאות לפי מה שהנח מתועלותיה איך
נר לזאת האמנה לל אם היריעה הזאת מותרת ונדר שתור' כי הדת והחכמ'
לא יגזרו לבדתי ילך אחר התועלת וכפרט הנפשי ממנו אמנם מה שאיפס'
סיספס בזה הוא למידת הספרים המחוברים באלה חכמות מחכמי הגוים
לפי מה שנמצא בחקירתם שהולידו בהרבה מהדרושים וכו' רכי ההגדלה
מהם דברים אשר ההמסר אליהם ימנע את האדם מלכת לראות באור פני
מלך וזה מבואר למי שראה דבריהם וראה מה שראוי שתניח התורה בזה
ויש בכאן חששה גדולה שהאיש כפיראה טענותיהם ואורך הקדמותיהם
נפתיו מליצותיהם והפלגת סדורם אולי ישמע אליהם כי האמונה אשר עם
טענה ימעז היכלת רצון בה וסנית שאם נניח שזה החיים התנודד בו
מנפסו לחקור על זה ומי יוריענו שלא יוליד בחקירותיו כמו שהולידו הם
מהטענות להיות זה הדבר נעלם קסה הציור ויפכים בזה מה שנמצא
בנשיגן מזה הזמן הארוך אשר הועתקו אלינו קורותיו כי ההשתדל' בקנין
אלה היריעות וההשקפה אליהם היה הסבה אל אברן קהלת יעקב ברוב
קשאליו וארצו ויותר גדולי המעלה שבהם יצאו מהכלל ונשתמדו לראותם
אשר החזיקו אותם בח' מים אשר ידעו באלה החכמות • וכמעט ס
מהסבה שדומה מן הדרך אשר צוה יי' אליהם אותם אשר יאמינו סהם
חכמים בראותם דעות בעלי היריעות אשר לא יחסך רת בעיניהם אבל
חשבו שהיריעה העיונית תכלית האנשי האחרון ושאיין הנה שלמות
אחר באמת נחרו להחיות החיים האלה באופן היותר סלם שאיפסר
לסם : ואנחנו נראה בנשיגן כי כל גוי וממלכה אשר לא שמע סמע

פלוג פיא לאלפים ולרבנות בהרגו ונשרפו : וכבר ספר החכם רבי לוי
 בן גרשום זל שלקדושת בוראנו נהרגו בהרפת קהלות הרוטות כפלי רבים
 מיוצאי מצרים . וכמחזו ספרד כמעט מהסכה החזנית לא הגיע על זה
 ולכן כתב הזאוש' החכ המופלא רבי אשר בתשובת שאלה במחלק' שהיה לנו
 עם החכם רבי ישראל יושב טולטילה זה לשונו חכמתכם חכמת הקביון ולא
 למרנה ברוך רחמנא די שזכין מיניה כי בא האות והמופת להסיר לב
 האנשים מיראת שמים אלה הם תורף דבריו זל : וראינו הרב ר' שלמה
 ז' אדרת זל השתדל השתדלות נפלא לעשות סייגעל זה בזמנו : וכמו
 שהתפרסמו באגרת כתב ההתנגדות לברדשי וכספר מנחת קנאות חסר
 חסר נ' מים ההם וכו' ראיתי המחלקת על השלמו וקכתבים וסגנון החרס
 וההסכמה במה שהחרים זל והסכים עליה : וחלה המאוסים זל לא על
 החכמה ויריעה בטבע בזרוולא הכחישו שהיריעה בו באמתות היא מועיל
 חלילה להם מזה אבל ראו הפנות אשר ראו שהוציאו ספרי המתפלספים
 ואיך נהפך כל המלאכות למינות : ולכן היותר גובר במחשכתי שראוי
 להסתכל בזה ולתקנו על המעט על האופ' אשר תקנו הר' שלמה הנזכר
 זל וזה שהוא צו שהבחורים וכל שכן הנערים לא יגשו אליה וזו תחבולה
 באותה כי האדם תחלת מה שיאמין וידע ויגדל עליו יקשה הסרתו מאד
 ופלא עתה ענין בדמיוני כדמות טריאק לזאת המחלה והוא כאשר יגדלו
 ה'ערים על חכמת תורתנו ויושרו באמונת דתנו האמתיות ואחר כך
 בעלותם בשנים ימשרו לחכמים ההסידים הטובים היודעים באות' היריעה
 אשר יקשה המציאות בימים האלה עם שאין אים בארצנו זאת שיקבץ
 אלה התנאים וכאשר יגיעו לאותם המקומות המסוכנות שהם יורו דרך
 התרת אותם הפסקות באופן יושבם הירוע עם מה שיגדלו עליו סכבר
 מכטמו בזה הדרך זה האופן מן הכפחין : וראיתי לחבר לזה חס יגזור
 האל בחיים מאמר אכלול בו מספר המקומות אשר חלק ארסטו בכל
 ספריו בטבעו במה שאחריו על אמונתנו ואורה על המקום בשאזכור שם
 הספר ושם המחמר אשר בו המקום ההוא . ומי מהקדמונים חבר תרופה
 לו ובאיה ספר וכמו שהולכי הים באניות יש להם רגש מהמקומות
 המסוכנות בים ואופן יסמרו מהם כן יהיה זה וחולי זה יהיה התחל' לדבר
 מועיל בגזרת השם אל כלל אשר לא יוכלו להתאפק מלגמור זה ודי עתה
 יבזה : וכמה שראוי שנתעורר אם זאת החכמה אנשית המיוחסת לארסטו
 רוצה לומר חכמת הטבע ומה שאחריו וחכמת הקביון הוא אשר בזרו דבז'

על־בִּאֵר־בְּמִדְרָגָה אֲחָדָה אֶת כֹּחַ חֲכָמֵי יוֹנִי אֲמַנְמָה שֶׁאִמְרוּ מִנֶּעַן
בְּכִיכֶם מִן הַהַיּוֹן כִּבְר פִּירֵשׁ רַב נִתֵּן כַּעַל הָעֶרְוֹךְ זֶל שֶׁהֲרֹצֵן בֶּן הָרִיבֹר
הֵרֵב וּפִירֵשׁוֹ קִצֵּת מִזֵּרִים מִלַּעֲמֹד עַל פֶּשֶׁטִּי הַתּוֹרָה בַּמִּצְוֹת בָּאֵלּוּ תֵּאֲמַר
עֵין תַּחַת עֵין וְיִתֵּר הֶרְבִּים אֲשֶׁר בָּהֶם הִקְבֵּלָה בַּעֲשִׂיַת הַמִּצְוֹת בְּלוֹפֵן לֹא
יִסְכִּים עִם הַפֶּשֶׁט וְנִשְׁאָר הַסֶּפֶק אִם יִתְחַיֵּב הָאִסּוּר מֵאִמְרָם חֲכָמֵי יוֹנִים
אֲלֹא שֶׁאֵין רָאוּי סִיחָשֵׁב עַל זֹאת הַחֲכָמָה שֶׁהִיא יוֹנִית יוֹתֵר מִמִּצְרִית אֲבָל
אִם כֵּן הִיא אִינֻשִׁית אִם לֹא לִהְיוֹת חֲרָסָנוּ הָרִאשׁוֹן מֵהֶם מֵאֲנֻמֵּת יוֹן זֶה
דִּמּוּי רַחוּק : וְכִבְר מִצְאֵתִי עֹנֵד שֶׁהִגֵּד נֹטָה לְזֹאת הַמַּחֲשָׁבָה וְנוֹמָה סִמְצָתִּי
בְּזֶה הַנּוֹסֵחַ : וְחֲכָמֵי יוֹנִים מִי אֲסִירָא וְהָא אִמְרֵי רַבִּי יְהוֹדָה אֲמַרְתִּי שֶׁמִּנְאֵל
מִשּׁוֹם רִשְׁבֵּג עֵינִי עֲלֵלָה לִפְשִׁי מִכָּל כְּבוֹת עֵירִי חָלֵף וְשִׁנְעִים יָלִידִים הָיוּ בְּכֹ
אֲבָא חֲמֵשׁ מֵאוֹת מֵהֵן לָמְדוּ חֲכָמָה יוֹנִית וְלֹא נִשְׁתִּיּוּ מֵהֵן אֲלֹא אֲנִי בִּאֵן
וְכֵן אֲחִי אֲבָא מִפְּסִיא שֶׁאֲנִי רָגִשְׁהֵו קִרְוֻכִּים לְמַלְכוּת זוֹ הִיא הַנִּשְׁחָא בְּגִמְרַת
בְּקִמָּא בְּסוֹף פֶּרֶק מְרֻכָּה וְהוּא מְבֹאֵר לָמִי שֶׁהִרְבִּיל חֲכָמֵי אֲרִיסְטוֹ שֶׁהוּא
אִי אִיפְשָׁר מִצִּיאֻתָּה בִּילִידִים וְשִׁימָצָא חֲמֵשׁ מֵאוֹת מֵהֵן חֲכָמִים בָּהּ בְּזִמָּן
אֶחָד הוּא רַחוּק קִרְנָה לְכַמְנֵעַ וְכִבְר בִּיאֵר זֶה אֲרִיסְטוֹ וְנִתֵּן הַסֵּכָה עֲלֵינוּ
בְּמֵאֲמָר הַשְּׂשִׁי מִסְפֵּר בִּיקוּמִכִּיא וְכִבְר יִרְאֶה עֹנֵד מִמָּה שִׁכְנוֹן שֶׁם בְּאִמְרָם
שֶׁאֲנִי רָגִי דְּקִרְוֻכִּים לְמַלְכוּת הוּא שֶׁהוּא דְּכִר וְחֲכָמָה מִיּוֹחֲדָת לְבָנֵי הַמַּלְכוּת
וְלִשְׂרִים זֶה מִמָּה שֶׁהוּא בִּלְתִּי נִמְצָא בַּחֲכָמָה הַטְּבָעִית וְהֵאלֹהִית דְּכִר מִזֶּה •
וְכִבְר זֶה עֹנֵד מֵהַסֵּכָה אֲשֶׁר בַּעֲבֹרָה אִמְרוּ אֲרִיזֵי אֲדָם שֶׁלָּמַד אֶת כֹּחַ
חֲכָמָה יוֹנִית שֶׁהוּא מִפְּנֵי שֹׁקֵץ הָיָה בִּירְגִשְׁלָם בְּזִמָּן מִלְחָמָת שְׁנֵי מַלְכִּים זֶה
עִם זֶה וְהִיתָה יִרְגִשְׁלָם בְּמִצּוֹר וְהִזְקֵן הָיָה מְכִיר בַּחֲכָמָה יוֹנִית :
וְאִמְרִינָן שֶׁם בְּגִמְרָא לַעֲנֹ לֵהֶם בַּחֲכָמָה יוֹנִית עַל זֶה אֲלֵמַלָּא שְׁנִירָא מִזֶּה
שֶׁהוּא מַעֲנִיז דְּנוֹמָה לְלִשְׁנָן אֲוִלִּיָּהּ זֶה הִלְצִי : וְאֵף עַל גִּבְרָא קְסִיבָן שֶׁם
בְּגִמְרָא עַל זֶה דְּסִלִּיק אֲדַעֲתִין לְמִימַר דְּלִשְׁנָן יוֹנִי הוּא : וְאִסְיָקָא לְסוֹף
יוֹנִי לְחֹדֶר נַחֲכָמָה יוֹנִי לְחֹדֶר דֹּאֲלֵמָא אֲשֶׁר אִסְרוּהִי הוּא חֲכָמָה יוֹנִית וְלִשְׁנָן
יוֹנִי מוֹתֵי מִכָּל מִקְדָּם מִדֹּאֲמִרִין דְּקִרְנָה לְמַלְכוּת הוּא • וּמִדֹּאֲמִרִין
מִצִּיקָרָא לַעֲנֹ לֵהֶם בַּחֲכָמָה יוֹנִית מִלְתָּא לְקִרְוֻכִּי הַמַּלְכוּת וְלִזֶּה פִי הָאֲחֵרוֹן
הַבְּאֻנִּים עֲטֵת תַּפְאֲרַת הַתּוֹרָה רִשִׁי זְכוּר לְבִרְכַּת חֲכָמֵי יוֹנִית בְּנֵי הַפְּלִטְרִין
הַקִּרְוֻכִּים לְמַלְכוּת מִסְפָּרִים בָּהֶם אֵלֶּה הֵם תִּנְיָף דְּכִרְיוֹ זְכוּרֵי לְבִרְכָּה
שֶׁם בְּפֶרֶק קִמָּא וּמִדֹּקֵאֲמַר מִסְפָּרִים בָּהֶם וְלֹא קִאֲמַר יוֹדְעִים בָּהֶם אֲלֵמַלָּא
דְּמִילְתָּא בְּלִשְׁנָן נַחֲוֵהֲלָנָה טִירִיית הוּא אִיךְ סִיְהִיָּה הוּא מְבֹאֵר שֶׁאִינֵהָ
זֹאת הַפְּלִטְרָא הָאֲנוּשִׁית הַמִּיּוֹחֶסֶת אֶל אֲרִיסְטוֹ הַחֲכָם הַיּוֹנִי : וְלִזֶּה מֵה

שאמר כי היא איננה אפורה כמו שאמרו בגמרה אלא שים לחוס במה
 שאמרו ראשונה מהנזקים אשר חוייבו מקראיתיה עד היום ואשר איפשר
 שילך ויסקל התועלת אל הנזק ואז תספוט כדרך : והנראה מדרבי
 ארנוי אבי הר"ש שם טוב זכרנו לברכה שזאת החכמה היא אשר גזרו עליה
 : וזה שכתב זכרנו לברכה בספר האמונות אשר לו הוצרכו רבים
 ונכבדים בספרד ובמלכויות אחרות מחשבוני בני הגולה לחקור ולדרוש
 בחכמת היונים והישמעאלים ויתר האומות הנמשכים אחריהם בדרך
 החקירה וגם כי רבותי ונה הקדושים גזרו על חכמת יונית מהם היו קרובי
 למלכות והוצרכו לעיין בדרבי הרבנן ופתחו פתח להם והעלו להם פולס
 לעלות ולכנס לאמונת ועוד הוצרכו לגמר מלחכת הרפואות והוצרכו
 לזה לעיין בחכמת הרבנן והטבע ועיין הפסרים ההם נמשכו לחקור
 במה שאחר הטבע וחקרו בפסם ובשכל : וכן בחכמת הנלגלו לרעת
 המולדות והלקיות וזרבי העבור ודרכי האיטגניות עד שעיינו בכלל
 ספריהם : אלה הם תורף דבריו זכרנו לברכה ויראה ממנו שהוא הבין
 מקחמה יונית זאת הפלוסופיא הטבעית והאלהית ותרץ במה שאמרו
 קרובים למלכות שהוא מחוייב להם לירע דרכי הרבנן שהוא ההגיון
 הנותן דרכים וסדורים יוסכס הדבר החיצון עם הפנימי והוא דבר הגון
 לקרובי המלכות : והאמת מה שאמרו שם לעז להם בחכמה יונית וגם
 בי ההגיון תועלתו הראשונה ותכליתו האמיתית הוא לעמוד על סדורי הדבר
 באופן יוכלל הוצעות מהאמת וכו' יתנו מדרגת השגת האמת בדרבים :
 הנה כל אשר אמר זכרנו לברכה בזה הוא על הכוונה השנית והוא דמוי
 רחוק כבודו במקומו מונח : ולכן אזלי אצנה אפורה מדין התלמוד וכל
 שכן שיגזרו עליה מטעם חלוש והוא לעז להם כמו שהתנא' בגמרא שם
 ורחמי שיוכן ממה ששנו במסנת מסכת פסטה בימי טיטוס גזרו על חכמה
 יונית שהיא אותה החכמה שאמרו בגמרא דקמא וכבר העיר על זה רש"י
 ז"ל לשירושו לפרק האחרון פסטה וממה שראוי שנייחד הוא מה שכתבנו
 ראשונה וא"א ז"ל כתב זה הלשון כאשר חקרתי דבריהם כפי אשר יכולתי
 לעמוד על דעותיהם בערה בקרבי להבנת שלהבת כי פרשה בבני ישראל
 צרעת ממארת וכל הדורות האלה כפרו תור' והמירו חק המסולפלי בדרבי
 החקירה וכאשר תקפנו הדורות וגזרת השמדות כסבה זו אברה קהלנו כי
 המופלגים במתחזים עוזבו תורה ופרצו גדרה ונמשכו אחריה בני האומה
 ובשן עצמתינו אברה חקותינו בגורנ' לנו אלו הם דבריו זכרנו לברכה

הנה כבר התבאר מה שהיתה אליו כוונתו הראשונה בביאור מהו הנו
 העל ון לאדם לפי דעת ארסטו האופן אשר יסכימו מופתיו על הכללות
 עם התורה * ומה האשלמות אשר תחייבהו הדת האלהית בכלל :
 מהו מה שרצינו לבאר : וראיתי שאחבר אל זה קצת פרקים תוריים
 יתבאר בהם קצת שרשים אשר שמנו תחלה עליהם תשען הדת :

פרק

אין ספק כי החכמה והמדע הם משלימים וזה דבר
 מוסכם מכל הנביאים ומכל חכמי האומות והסכל מחזי
 כי כשנחקור ונחפש הנמצאים נמצא השלמות בידע כי ארון רכל מרומם
 על כל אינו דבר אחר כי אם ידיעה כי הוא עצם המדע והסכל והתבונה
 ואם נעלם מכל זולתו מהנמצאים איך ידענו כי אינו כי אם דעת יוכן
 הנמצאים הקרובים אליו העולגים ממנו הם שכלים נכדלי' וכחות מסבילות
 ועולם הגלגלים וכל זבא השמים כלם משכלים ויודעים את הסם אלהינו
 והם מעלתם למטה ממלאכי עליון והתכלית מעולם ההויה וההפסד
 הזה הוא האדם מפני כח השכל שבנו ואין ספק כי שלמותו הוא הסכל וכמו
 שאמר החכם היתרון לאדם פים לחכם מן הכפיל כיתרון האור מן החשך
 ומפני כי תכלית השלמות הוא השם יתברך קראו המסודר עליו השלום
 אר' י' אורי' ניסעו ואמר אסב בחשך יי' אור לי להיו' האורכו ייסגו המראי'
 והאמת כי החכמה היא יציאת השכל מן הכח אל הפעל והוא עקרון ועצמותו
 איך יס לחפש אל השכל באי זו חכמה זמ עיניע האדם אל השלמות :
 וכאי זה דרך יגיע האדם אל המדע ואיך ישלם ואם צריך דבר אחר כי אם
 המדע וההסכל : אדוני אבי הו' שם טוב זל בתחלת ספר אמונות שלנו :

אמר יוסף

כבר רמז בכאן אדוני הרב שם טוב זכרו
 לברכה אל כל'מה שביארנו וזה שהוא
 השכים עם הפלסוף שהצלחה היא החכמה והעיון * ויראה מדבריו
 שלא ראה דברי ארסטו בספרו זה ניקומכיא אכל כבר רמז אל מופתיו
 בחכמתו זל אם תחלה למה שאמר ארסטו כי נדע אושר האדם באשר נדע
 מהו האושר המיוחד לאל הנכדל ולשכלי' הנכדלים אשר ביא' שפעולת' הוא
 העיון וכבר רמז זה אדוני אבי זל במה באמר כי ארון הכל והנמצאי' הקרוב
 אליו אינם כי אם סכל ידיעה רצה סכל בפעל תמיד והוא העיון אשר רמז
 ארסטו : גם רמז אל אשר אמר ארסטו שהאדם ראוי שתמצא

הצלחתו בפעולת צורתו המיוחדת שהוא הרבנר כמו שאמרו חכמי זכרם
 לברכה והוא עקרו ועצמו • וגם רמז אל מה שביאר ארסטו כי לא נמצא
 כלל מזה הפעל לבעלי חיים ועל כן לא ישתתפו באנשר כמו שאמר כי
 האדם נבחר מפני כח השכל כי שלמותו הוא ההשכלה והחכמה הנה הוא
 מנואר מדבריו זכרו לברכה תכלית הביאור כי הוא מודה לארסטו על דרך
 הכללות : אך שים לבפש באי זו ידיעה ואי זו עיון תהיה זאת ההצלחה
 ובאי זו דרך נגיע אליה ונזה יהיה המחלקת אבל שהמופתים ההם הכוללים
 הם הכרחיים לא תחלוק עליהם התורה וארמה שאדני אבי זכרו לברכה
 הלך בזה הדרך הראשון אשר הלכנו בהסרת תלונת טענות הפלוסוף מעל
 בעלי התורה בזה : ואמנם הדרך השנית כאשר תשתתף אליה באופן
 מה המה הנבחר והטוב • וזה מכוואר בעיון כי לא יתחייבו אליה דבר
 מהפסקות אשר איפשר שישפיקו בדרך הזה לבר :

פרק

העושה מצוה אחת מטיבין ומאריכין ימיו ומנחת את ה
 הארץ : ואסיקנא בגמרא דהיינו לעולם הבא בפרק
 ראשון דקדושין :

פרק

רבי יעקב אומר אין לך כל מצוה שכתוב בתורה מתן שכר
 בזה שאין תחיית המתים תלוי בו באותו פרק •

פרק

משרשי האמונה ועקריה שהעושה מצוה אחת כחקה
 והלכתה לתכליתה האמתית יזכה בעבודה לחי העולם
 הבא : רמבם בסוף פירושו למשנת מסכת מכות :

פרק

היה יוצא ליהרב מוסרין לו שני תלמידי חכמים כשהגיע
 סמוך לבית הסקילה אומרין לו התורה שכל המתורה יש
 לו חלק לעולם הבא בפרק דסנהדרין •

פרק

אלו שאין להם חלק לעולם הבא המינים והאפקורסים
 והכופר בתחיית המתים והאומר אין תורה מן השמים
 והלוחש על המכה • רבי יהודה אף ההגה השם באותיותיו •
 בפרק חלק מענהדרין :

פרק

פרק

מחסידי אומות העולם יש להם חלק לעולם הבא באותו
פרק •

מר' ע"ה לא הנחיל התורה אלא לישראל שנאמר מורשה
קהלת יעקב וכל הרוצה להתגייר שנאמר כבס כגר
יהיה אבל מי שלא רצה אין כופין אותו לקבל תורה ומצות וכן צוה משה
מפי הגבורה לבקש כל באי עולם לקבל שבע מות שנצטוו בני נח וכל מי
שלא קבל יהרג וכן אמר רבינו משה בפרק ח' מהלכות מלכים בספר
סופטים :

פרק

כל המקבל שבע מצות בני נח ויזהר לעשותם הרי הוא
מחסידי אומות העולם ויש להם חלק לעולם הבא והוא
סיקבל אותם ויעשה אותם מפני שצוה בהם הקדוש ברו' הוא בתור' והודיענו
על ידי משה רבינו עליו השלום שכני נח מקדם נצטוו בהם אבל אם עשה
מפני הדעת אין זה גר תושב ומחסידי אומות העולם אבל מחבביהם
רבינו משה זכרונו לברכה באותו פרק :

ויתבאר ממנו כי ארסנו ששמו שבע מצות שהם עבודה זרה וברכת הפס
וגזל ושפיכות דמים וריגוס ואבר מן החי שכלם דברים שכלים מלבד אבר
מן החי שהוא מונח אף גם זאת שהוא התפלתו ונתחסד במעלותיו אשר
ביאר בספר המדות יהיה איש מעולה וחכם מחכמי אומות העולם אבל לא
יזכה בעבור זה לעולם הבא עד שיסמור אותם מצד שהם אלהים נחונים
בנבואה לא שכליות אנושיות והתבאר מדבריו אלה תכלית הביאור כי הוא
יסכים עמונו שאין בשכל האנושי די להנשיע ואשר תקניו חכמת ארסנו
ומדותיו הוא באלה החיים כמו שפירשנו בדרך הסנית :

פרק

עצה שיושבים ועוסקים בתורה סביבה סרויה ביניהם
סנאמר אלהים נצב בעדת אל ומנין שאפילו אחד
סנאמר בכל המקום אשר אזכיר את שמי אבא אליך וברכתך ב' פרק ב'
ראבות •

פרק

אינו בן חורין אלא מי שעוסק בתורה והעוסק בתלמוד
ומתעלה בקנין תורה :

פרק

אמרו עליו על יונתן בן עוזיאל שכסעה סהיה עוסק
בתורה והעוסק בתלמוד ומתעלה בקנין תורה :

פרק

מי'ס שחרכ בית המקדש אין לו להקדוש ברוך הוא בעולמו
כי א' ארבע אמות פל הלכה בבמ' דברכות .

פרק

אמרו עלינו על יצתן בן עזיאל סכסעה שהיה עוסק בתור'
כל עוף שהיה פורח באויר מיד נשרף בחמישי דבכא
בתרא .

פרק

מ'ך קודם לכהן גדול כהן גדול קודם נביא והנימולי
שהוא תלמיד חכם אבל תלמיד חכם ממזר וכהן גדול
עם הארץ תלמיד חכם קודם סגמ' יקרה היא מפניניס יקרה היא מכהן
גדול הנכנס לשני לפניס בפרק ג' במסכת הוריות :

פרק

סוף דבר הכל נשמע את האלהים ירא ואת

מנותיו שמור כי זה כל האדם בסוף

קהלת ופה נסלם מה שראיתי לבאר מלאה המאמרי'

וכאשר יחזיר זה אל מה שאמרנו הקדמונים

ואל מי שביארתי בעין הקורא ימצא זה

העניין : כבר נסלם מה שראוי שיצוין

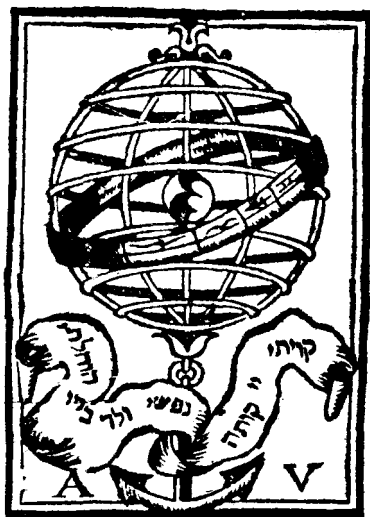
ממנו : וישתבח אשר עזרנו על

בן ברכה ותהלה : אמן

ואמן : נק' סו

והתהלה לאל לבדו ומרומם על כל ברכה ותהלה אמן ואמן
 ברוך רחמנא דסייען עד כאן • הוא ברחמיו יזכנו
 להכין ולהסיג האמת אמן אמן ואמן סלה :

כחמלן סלחן סלחן
 וקוין יא חלעו כח יעלן אבר

תם ונמלס טבח לאל בורא עולם היום יום ה' ד'תסרי סנת
 ס"ז נדחיס לפק פה פירדא אשר תחת ממשלת
 הדוכוס דין אורקול דא'סטוי זלה : נדפס
 בבית כמר אברהם ׀ אוסקי ונז
 ספררי : ערהנה עזרני
 ז' רן יעזרני להרכין
 תורה ב'ס ראל והיינו גם אכחנז ממזדיקי הרביס
 נחפנז בידנז יעליח אמן :